अ॰को॰ ॥ श्रीमद्गुरुभ्यो नमः ॥ अथामरकोषस्य टीका [illegible]
१
[illegible]

॥ यस्य ज्ञानदयासिन्धोरगाधस्यानघा गुणाः। सेव्यतामक्षयो धीराः स श्रिये चामृताय च ॥१॥ समाहृत्यान्यतन्त्राणि संक्षिप्तैः प्रतिसंस्कृतैः। संपूर्णमुच्यते वर्गैर्नामलिङ्गानुशासनम् ॥२॥ प्रायशो रूपभेदेन साहचर्याच्च कुत्रचित्। स्त्रीपुंनपुंसकं ज्ञेयं तद्विशेषविधेः क्वचित् ॥३॥

[illegible]

१

[illegible]

भेदाख्यानाय न द्वन्द्वो नैकशेषो न संकरः ॥ कृतोऽत्र भिन्नलिङ्गानामनुक्तानां क्रमादृते ॥४॥ त्रिलिङ्ग्यां त्रिष्विति पदं मिथुने तु द्वयोरिति। निषिद्धलिङ्गं शेषार्थं त्वन्ताथादि न पूर्वभाक् ॥५॥ [illegible]

[illegible]

अ॰ को॰ न म्रियन्ते अमराः [illegible]

२ [illegible]

देवता नाम २६

[illegible]

[illegible] ॥११

[illegible]

१७

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

·।

स्वःकोः वेवेष्टि व्याप्नोति विश्वं विष्णुः ४ विष्णोः किचेति नुः ४ नरस्यापत्यं नारायणः । नडादिभ्यः फक् । नारं समूहं नरसमूहो वा अयनमस्य । आपो नाराइ-

२. ति प्रोक्ताः तस्मान्नारायणः स्मृताः नि मनुनाप्युक्तम् इति । कृषिर्वर्णे नाकर्षतीति वा शत्रून् । विकुण्ठस्यापत्यं वैकुण्ठः ४ । विष्टरे इव श्रवसी हारिवशो – । संहितादिषु त-
थाद्विमार्गात् विष्टरे इव श्रवसी कर्णौ यस्य विष्टरश्रवाः ४ विष्टरा इति उक्ता श्रवांसि नि – स्यति वा । दामोदरे यस्य दामोदरः ४ वाल्ये हि चापला-
दामा बद्धो न तत्र सर्वकामानि इष्टियाचकानिबोध वसिष्ठा हृषीकेशः ४ प्रशस्ताः केशा अस्य केशवः ४ केशाद्वोऽन्यतरस्याम् । मायाः स्वामी माधवो मस्ता-
माध्व ४ मध्वोस्य स्वं वा स्वतो भवतीति स्वभूः १८ दैत्यानामरिः दैत्यारिः ४ पुण्डरीकाक्षः ४ । बन्नौ हिंस्राः कपटोक्त्या ४ गां गोविन्दति गोविन्दः ४
तिगोविन्दः ४ । आत्मरूपेण ध्वजात् ॥ अच्युतपरमात्मा विदे ति ४ । न च्यवते च्युतः ४ शार्ङ्गं धनुरस्यास्तीति शार्ङ्गी । विष्वक्सेना यस्य विष्वक्सेनाय
स्य विष्वक्सेनः ४ जनानर्दयति जनार्दनः ४ तंप्रादित्वात् स्युः १९ इन्द्रमुपगतो अनुजत्वाद् उपेन्द्रः ४ इन्द्रस्यावरजो जातोऽनुजः ४ इन्द्रावरजः ४ ॥ पद्मं नाभौ ॥
यस्य पद्मनाभः ४ । अच्युतस्य एवेति । वामनो निवेशाद्वचन्नयोऽविक्रमा यस्य त्रिविक्रमः ४ । त्रिषु लोकेषु वा विक्रमः ४ पदन्यासोऽस्य २० ॥ श्रीवत्सः अंकः ॥

विष्णुनामानि

विष्णुर्नारायणः कृष्णो वैकुण्ठो विष्टरश्रवाः दामोदरो हृषीकेशः केशवो माधवः स्वभूः १८ दैत्यारिः पुण्डरीकाक्षो गोविन्दो गरुडध्वजः पी-
ताम्बरोऽच्युतः शार्ङ्गी विष्वक्सेनो जनार्दनः १९ उपेन्द्र इन्द्रावरजश्चक्रपाणिश्चतुर्भुजः ४ पद्मनाभो मधुरिपुर्वासुदेवस्त्रिविक्रमः ४२
देवकीनन्दनः शौरिः श्रीपतिः पुरुषोत्तमः ४ वनमाली बलिध्वंसी कंसारातिरधोक्षजः ४ विश्वंभरः कैटभजित् विधुः श्रीवत्सलाञ्छनः २१ वसु-
देवोऽस्य जनकः ४ स एवानकदुन्दुभिः २२ बलभद्रः प्रलम्बघ्नो बलदेवोऽच्युताग्रजः रेवतीरमणो रामः ४ कामपालो हलायुधः ४ २३ नीलां-
बरो रौहिणेयस्तालाङ्को मुसली हली संकर्षणः सीरपाणिः ४ कालिन्दीभेदनो बलः २४

कृष्णपुत्रनामानि

बलदेवनामानि ३

वसुदेवस्यापत्यं शौरिः । पुरुषेषु उत्तमः पुरुषोत्तमः
मः इति सप्तमीतत्पुरुषः ४ । न निर्धारणे इति षष्ठीसमासनिषेधात् । कर्मधारये च समानाधिकरणे सप्तमी तु समस्तकमिदं इति समासः पुष्पफलैर्वनफलैः ॥
मालिका वनमाला अस्यास्तीति । वनमाली ब्रीह्यादित्वादिनिः ४ ॥ बलिं ध्वंसितवान् बलिध्वंसी । कंसस्य अरातिः शत्रुः कंसारातिः । अधः कृतान्यक्षाणि इन्द्रिया-
णि जातानि अधोक्षजः ४ अधोऽक्षाणां क्षितेर्द्वियाणां जायते प्रत्यक्षज्ञानं तदविषयत्वात् । अक्षजं ज्ञानं अधो यस्य वा ४ विश्वं बिभर्ति विश्वंभरः ४ संज्ञायां भृ-
तृवृजीति खच् । मुम् च । कैटभं जितवान् कैटभजित् विधुः वा सर्वात्मना व्याप्नोति वा ४ श्रीवत्सो लाञ्छनमस्य श्रीवत्सलाञ्छनः ४ गदाग्रजः ।
दाशार्हो वंशः केशवः ४ शिवार्या पुरुषोत्तमः गरुडत्वाच्च धृतं । हरौ जाते दिव्यानकाः दुन्दुभयश्च आनकदुन्दुभिः । सोऽयं वसुदेवः । केशव एवेत
मद्भ्रातृनंदः बलस्तु बलवत्त्वाद्भद्रः बलभद्रः । प्रलम्बं हतवान् प्रलम्बघ्नः अमरकोषकर्ता के चेति बलः ॥ रामः किं तं रमयतीति रामाः ॥
न्यायदयति कामं पालयति । कामपालः । हलायुधः २३ नीलं अम्बरमस्य नीलाम्बरः । रोहिण्या अपत्यं रौहिणेयः । स्त्रीभ्यो ढक् । तालो ध्वजोऽस्य तालाङ्कः । मु- कोः स्याः
कर्षति संहारसमये जगत् संकर्षणः । स्युः । कालिन्द्या यमुनायाः भेदनो रेवतो वा कर्षणात् ॥ सास्त्वतोऽपि २४ ॥ रामचौ दुर्घेन मः ॥ ३

मद्यति मदनः । ल्युः मनो मथ्नाति मन्मथः । मारयति मारः । मारकत्वात् प्रद्युम्नः । प्रकृष्टं द्युम्नं बलमस्य प्रद्युम्नः । मीनः केतने ध्वजोऽस्य मीनकेतनः ।
मकरः मीनः केतने ध्वजोऽस्य मीनकेतनः : मीनो मत्स्यः तत्पराक्रमः कं सुखं दर्पयति कन्दर्पः । दर्पयति दर्पकः । कामयते ते ते न
कामः कामोऽस्त्यस्य । स्मरन्त्येनेन स्मरः । शरेषु सिसंसारोऽस्य पञ्चशरः स्मरः ४ । शम्बरस्यारिः शम्बरारिः । मनसि जायते मनसिजः । ह्रस्वस्यात्
सप्तम्या अलुक् नन्यस्मान्नजात जायते अनन्यजः । पुष्पाणि धनुरस्य पुष्पधन्वा । धनुषश्च । आत्मनः संभवत्वात् आत्मभूः २५ आत्मा मनोऽस्य भूः उत्पत्तिस्थानं वा मनुः ॥
रतेः पतिः रतिपतिः । मकरः ध्वजोऽस्य मकरध्वजः । आत्मभूः २६ ब्रह्मणः सूः पुत्रः ब्रह्मसूः । ऋष्यो मृगः केतुरस्य ऋष्यकेतुः ।
हितः ब्रह्मणो बलाद् विरुद्धो न रुद्धः अनिरुद्धः । उषापतिः । स्वः ऋष्यकेतुः स्यात् विश्वकेतुः अनिरुद्धः ॥ सहितः कामदेवस्य कन्या बालकृदेवमेक
मणि मकरध्वजादिकं प्रत्ययं चतुर्भुजा मकरमात्रः ॥ विश्वकेतुरिति पिपासुः । लक्ष्मीपतिः लक्ष्मीः ॥ एके तु ऋष्येति कृत्यपालः । कृत एव बहुलवृत्ताः सोऽस्य
मा त्रिवर्तिः स्फटोपासायः ॥ पद्मालयाः सुपद्मा पद्मः कमला आदित्वात् । एवं कमला मालिनी इति श्रीः । कृषिश्च विभूतिः प्रिया हरेः रमा ॥

कामदेवनामानि

लक्ष्मी

२५५ मदनो मन्मथो मारः प्रद्युम्नो मीनकेतनः कन्दर्पो दर्पकोऽनङ्गः कामः पञ्चशरः स्मरः २५ शम्बरारिर्मनसिजः कुसुमेषुरनन्यजः पुष्पधन्वा
रतिपतिर्मकरध्वज आत्मभूः २६ ब्रह्मसूः ऋष्यकेतुः स्यादनिरुद्ध उषापतिः लक्ष्मीः पद्मालया पद्मा कमला श्रीर्हरिप्रिया २७ ॥
शंखो लक्ष्मीपतेः पाञ्चजन्यश्चक्रं सुदर्शनः कौमोदकी गदा खड्गो नन्दकः कौस्तुभो मणिः गरुत्मान् गरुडस्तार्क्ष्यो वैनतेयः खगेश्व-
रः नागान्तको विष्णुरथः सुपर्णः पन्नगाशनः २८ शम्भुरीशः पशुपतिः शिवः शूली महेश्वरः ईश्वरः शर्व ईशानः शंकरश्च-
न्द्रशेखरः भूतेशः खण्डपरशुर्गिरीशो गिरिशो मृडः मृत्युञ्जयः कृत्तिवासाः पिनाकी प्रमथाधिपः ३० शिवनामानि ४ ॥ शंभो

शिशुपालहननं पञ्चजन्यं चक्रं नोपात्तो लेखः पाञ्चजन्यः । वह्निदैवं पञ्चजनो नाम दैत्यः तस्मात्जातः । लक्ष्मीपतेरित्येवा स्फुरेन्न दृश्यते । शोभनं दर्शनमस्य
तिष्ठति । सुदर्शनः पुंसि । जो कमलं त्वाकिंगास्य । यथा चक्रेण सुदर्शनः विष्णुचक्रं सुदर्शनः । कौ रिपुनिर्गमनात् कौमोदकः कौमोदक्येव कौमोद-
की । कं सुखं हितं सकम एवाय कौमोदकी निपातः कृपाणका ज्ञातं त्वामानं नन्दयतीति नन्दकः । कं जलं कुस्तुभनामानि समुद्रास्तत्र भवः कौस्तुभः । तस्यायं
कौस्तुभः । मणिः । गरुतः पक्षाः सन्त्यस्य गरुत्मान् । गरुद्भिः पक्षैर्डयते गरुडः । पृषोदरादित्वात् ॥ तृक्षस्य ऋषेरपत्यं तार्क्ष्यः । गर्गादिभ्यो यञ् ।
स्यापत्यं तार्क्ष्यः । गर्गादि वा । विनताया अपत्यं वैनतेयः । स्त्रीभ्यो ढक् । खगानामीश्वरः खगेश्वरः ॥ नागानन्तकः । विष्णोः रथः विष्णुरथः ॥ शोभनाः पर्णाः पक्षा अस्य सुपर्णः ॥
पन्नगानश्नाति पन्नगाशनः ॥ २९ शं सुखं भवत्यस्मात् शम्भुः ईष्टे ईशः पशूनां पतिः पशुपतिः । शिवः शं सुखमस्मिन्नस्तीति शिवः । शूलमस्यास्तीति शूली । महांश्चासावीश्वरश्च महेश्वरः । श्रृणाति
शर्वः । ईशानः । शं करोति शंकरः । चन्द्रः शेखरे यस्य चन्द्रशेखरः । भूतानामीशः भूतेशः । खण्डः परशुर्यस्य खण्डपरशुः । गिरौ कैलासे शेते गिरिशः । गिरीशः । मृडयति मृडः ॥ ॥
मृत्युं जयति मृत्युञ्जयः । कृत्तिर्वासोऽस्य कृत्तिवासाः । पिनाकोऽस्यास्तीति पिनाकी । प्रमथानामधिपः प्रमथाधिपः ॥ ॥ वासुदेव
॥ इति शम्भोर्नामानि कीर्तितानि रमाः ३०

·। ४

श्रः कौ॰ त्र्यक्षः कृशः। समर्थे स्युर्गोमि [illegible] ॥ श्रीः श्रीकंठस्य श्रीकंठः नीलत्वात् शितिर्नीलः कंठोस्य शितिकंठः। वामः श्रेष्ठो देवः संसारे वामा ह। वि
४ स्त्र॰ ।रूपाण्यस्य विरूपाक्षः त्रीणि लोचनान्यस्य त्रिलोचनः। कृशानुः [illegible] रेतोस्य कृशानुरेताः॥ देशः सर्वज्ञत्वात्
गौरीहिरण्यरेतः अत एव पावकिः कुमारः। धूर्जटि [illegible] नीलः कंठे लोहितश्च केशेष्वतो नीललोहितः हरति पापानि ह
रतीति हरः। [illegible] भर्गः [illegible] त्रयाणां लोकानां अंबकः त्र्यंबकः पि
तृत्वात् [illegible] त्रिपुरान्तकः [illegible] गंगाया धरः [illegible] अ
न्धकनामा [illegible] तस्य रिपुः क्रतुं दक्षयज्ञं ध्वंसते क्रतुध्वंसी॥ वृषध्वजः केशो [illegible]
[illegible] व्योमकेशः [illegible] भवः [illegible] भीमः [illegible]
[illegible] ॥ [illegible]

उग्रः कपर्दी श्रीकंठः शितिकंठः कपालभृत्। वामदेवो महादेवो विरूपाक्षस्त्रिलोचनः। कृशानुरेताः सर्वज्ञो धूर्जटिर्नील
लोहितः हरः स्मरहरो भर्गस्त्र्यंबकस्त्रिपुरांतकः। गंगाधरोंधकरिपुः क्रतुध्वंसी वृषध्वजः व्योमकेशो भवो भीमः स्थाणुरु
द्र उमापतिः। कपर्दोस्य जटाजूटः पिनाकोऽजगवं धनुः प्रमथाः स्युः पारिषदाः ब्राह्मण्याद्यास्तु मातरः। विभूतिर्भूतिरैश्वर्य
मणिमादिकमष्टधा॥ अणिमा महिमा चैव गरिमा लघिमा तथा प्राप्तिः प्राकाम्यमीशित्वं वशित्वं चाष्टसिद्धयः॥१ उमा कात्यायनी
गौरी काली हैमवतीश्वरी [illegible] ॥ [illegible] ॥

हिर्बुध्न्योऽष्टमूर्तिर्गजारिश्च। महानटो [illegible] वृषाकपिः [illegible] कपर्दः [illegible]
[illegible] पिनाकः [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] पारिषदाः [illegible]
[illegible] मातरः [illegible]
[illegible] अणिमा [illegible] सिद्धयः [illegible]
महिमा लघिमा प्राप्तिः प्राकाम्यमीशिता वशिता [illegible]
[illegible] कात्यायनी। हिमवतोऽपत्यं हैमवती [illegible]
[illegible]

शिवा भवानी रुद्राणी शर्वाणी सर्वमंगला अपर्णा पार्वती दुर्गा मृडानी चंडिकाम्बिका [illegible] विनायको विघ्नराजद्वैमातुरगणाधिपाः अप्येकदं
तहेरम्बलम्बोदरगजाननाः [illegible] कार्त्तिकेयो महासेनः शरजन्मा षडाननः पार्वतीनंदनः स्कंदः सेनानीरग्निभूर्गुहः [illegible] बाहुलेय
स्तारकजिद्विशाखः शिखिवाहनः षाण्मातुरः शक्तिधरः कुमारः क्रौंचदारणः [illegible]
[illegible] ॥

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

अ॰को॰ वास्तोर्गृहक्षेत्रस्याधिष्ठाता वास्तोष्पतिः षष्ठ्या अलुक् किंच वास्तोष्पतिरिति सोमाथ्वे निर्दिष्टं ॥ हरयः पिंगा हया अस्य हरिहयः स्वः स्वर्गस्य
५ उत्तरस्या राट् राट् जोपो पूर्वस्य दीर्घो ॥ [illegible] नमुचिसूदनः ॥ संक्रंदयति रिपुस्त्रीः संक्रंदनः । दुःखेन च्यवते परदारेषु दुश्च्यवनः ॥ तु
रेण त्वरा [illegible] वहति [illegible] तुरं त्वरितं साहयति अभिभवति तुराषाट् तुरं वेगं सहते वा । छंदसि सह इति ण्वि । न हि
पीति पूर्वपदस्य दीर्घः ॥ सहेः साडः सः [illegible] ॥ मेघा वाहनमस्य इंद्रो हि मेघानाविश्य वर्षति मेघैः यावतो वा । आखंडयति भिनत्ति आखंड
लः ॥ सहस्रमक्षीण्यस्य सहस्राक्षः ॥ ऋभवो देवाः क्षियंत्यधिवसंति । ऋभुक्षाः । ये तु ऋभुक्षिन् इति नकारांतमिच्छंति तन्मते प्राचीनबर्हिरप्यस्ति । [illegible]
पूर्वं नामानि ॥ [illegible] अस्य धन्या चतुर्दश ॥ पुलोम्नो जाता पुलोमजा । शचते शची । [illegible] अमरावती । इंद्रस्य स्त्री
इंद्राणी । इंद्रवरुणेति ङीष् आनुक् च । अस्य तिस्रः एकं । सं वसंत्यमरा अस्यां अमरावती । मतौ बहुलम् दीर्घः । [illegible]
चैः श्रवसी कर्णावस्य उच्चैःश्रवाः । सूतः सारथिः मातलिः । तस्य प्रथमं नंदयति नंदनं ॥ विजयते विजयंतो जिः जः कृ
वा । तस्य प्रासादस्य वैजयंती । [illegible] ॥ पाकशासनस्यापत्यं ॥ इरावति अब्धौ जातः ऐरावतः अभ्रमातंगः ॥ अभ्र

वास्तोष्पतिः सुरपतिर्बलारातिः शचीपतिः जंभभेदी हरिहयः स्वाराण्नमुचिसूदनः ॥४८ संक्रंदनो दुश्च्यवनस्तुराषाण्मेघवाहनः ॥
आखंडलः सहस्राक्ष ऋभुक्षास्तस्य तु प्रिया ॥४९ पुलोमजा शचीन्द्राणी नगरी त्वमरावती ॥ हय उच्चैःश्रवाः सूतो मातलिर्नंदनं वनं
५० स्यात् प्रासादो वैजयंतो जयंतः पाकशासनिः ऐरावतोऽभ्रमातंगैरावणाभ्रमुवल्लभाः ॥५१ ह्रादिनी वज्रमस्त्री स्यात् कुलिशं भिदुरं
पविः शतकोटिः स्वरुः शंबो दंभोलिरशनिर्द्वयोः ॥५२ व्योमयानं विमानोऽस्त्री नारदाद्याः सुरर्षयः स्यात् सुधर्मा देवसभा पीयूषम
मृतं सुधा ५३

पदत्वेके । यत्नात्यां ऐरावते विज्ञानीयान्नागं बुद्धोऽचरं । ऐरावणोऽभ्रमुवीरावणः । विभाषोषधि ॥ विंशतिः । अभ्रमेकमाति
रम्यत्वादभ्रमुः । गामिनी [illegible] ऐरावतस्य भार्या । [illegible] पंच ॥ ह्रादते शब्दायते ह्रादिनी । [illegible] कुलिशं [illegible] अस्य
कुलिशं । वज्रं द्विजानि [illegible] [illegible] कुलिनः पर्वतान् श्यति [illegible] भिदुरं । कुलिशं शिरः [illegible]
भिनत्ति [illegible] भिदुरं । विदि भिदि छिदेः कुरच् । पुनाति पविः । शतं कोटयोऽस्य शतकोटिः
स्वरति [illegible] स्वरुः । शाम्यति शंबः । [illegible] दंभोलिः । [illegible] अश्नुते अशनिः
[illegible] । द्वयोः पुंस्त्रियोः । आधमोऽपि [illegible] व्योमयानं । विमानं [illegible] । नारं नरसमूहं
ददाति [illegible] नारदः ॥ [illegible] सुरर्षयः [illegible] सुधर्मा [illegible] देवसभा
[illegible] ॥ पीयते पीयूषं [illegible] ॥ [illegible] ५
यतेऽमृतं [illegible] सुधा [illegible]

मंदं मकरस्य [illegible] मंदाकिनी । [illegible] गंगा [illegible] नामानि [illegible] मेरुः सुमेरुर्हेमाद्रि
[illegible] रत्नानि सानवोऽस्य रत्नसानुः [illegible] सुरालयः । [illegible] पारिजातः पारिजात
[illegible] संतानः कल्पवृक्षः [illegible] हरिचंदनं [illegible] कुमारः ॥ [illegible]
[illegible] सनत्कुमारः [illegible] स्वर्वैद्यौ [illegible] हरतो
[illegible] अश्विनौ [illegible] नासत्यौ दस्रौ [illegible]
[illegible] आश्विनेयौ [illegible]
[illegible] हाहा हूहू [illegible] गंधर्वाः [illegible]
[illegible] अग्निः [illegible] विदा [illegible]

मंदाकिनी वियद्गंगा स्वर्णदी सुरदीर्घिका मेरुः सुमेरुर्हेमाद्री रत्नसानुः सुरालयः पंचैते देवतरवो मंदारः पारिजातकः संतानः क
ल्पवृक्षश्च पुंसि वा हरिचंदनं सनत्कुमारो वैधात्रः स्वर्वैद्यावश्विनीसुतौ नासत्यावश्विनौ दस्रावाश्विनेयौ च तावुभौ स्त्रियां बहु
ष्वप्सरसः स्वर्वेश्या उर्वशीमुखाः हाहा हूहूश्चैवमाद्या गंधर्वास्त्रिदिवौकसां अग्निर्वैश्वानरो वह्निर्वीतिहोत्रो धनंजयः कृपीटयो
निर्ज्वलनो जातवेदास्तनूनपात् बर्हिः शुष्मा कृष्णवर्त्मा शोचिष्केश उषर्बुधः आश्रयाशो बृहद्भानुः कृशानुः पावकोऽनलः

रोहिताश्वो वायुसखः शिखावानाशुशुक्षणिः हिरण्यरेता हुतभुग्दहनो हव्यवाहनः सप्तार्चिर्दमुनाः शुक्रश्चित्रभानुर्विभावसुः शुचिरप्पित्तमौर्वस्तु
[illegible] नाम [illegible] । [illegible] । कपीटयोनिरस्य [illegible] ।
[illegible] ज्वलनः [illegible] जातवेदाः [illegible] तनूनपात्
[illegible] बर्हिः [illegible] शुष्मा [illegible] कृष्णवर्त्मा [illegible]
[illegible] शोचिष्केशः [illegible] उषर्बुधः ॥ [illegible] बृहद्भानुः [illegible]
[illegible] आश्रयाशः [illegible] ॥ [illegible] ॥
—— [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥
—— ॥ पुनाति पावकः [illegible] अनलः ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥

अ० को० रोहिताश्वो मगो[illegible] श्वो वाहनमस्य रोहितोऽश्वः। वायुः सखास्य कथयो यस्य वायुसखः ॥ अग्नो चित्रविभूति आशुशुक्षणिः। आ शिखायः सन्ध्यं

दृ

दहतिः हिरण्यरेता हस्य हिरण्यरेताः। यत्स्मृतिः अग्नेरपत्यं प्रथमं स्कन्न होमं वा हव्यमिति देवान्नयति हव्यवाहनः। हव्यपुरोडाशादि वहतीति [illegible]

दहना दमनाहु त्यैको दर्भेनुतस्य। शुक्रं तेजोऽस्यास्य शुक्रः। अग्न्याशादि त्वाद्वा विदैव वहनधनमस्य चित्रावसुः। शुचिः शोधकत्वात्। अग्नि

पितृसारथ्ययोनित्वात् ॥ ५९ ॥ ज्वलति ज्वालः ज्वलति कसंतेस्याणः। कालवं धोमायेण ज्ञिः स्त्री। ज्वालो मासो नपुंसा। चिहिति हि वस्यते आ

र्चिर्ते हि ज्ञिः हितोऽतिहेतिः। त्रिनीतिको नेवा। त्रिरवा स्फुरति चरति स्फुलिङ्गः। जातावपि नडीनां कंदरावनसंतापयति संतापः संज्व

रयति संज्वरः ॥ ६० ॥ धर्मस्य राजा धर्मराजः। समवर्ती रिपौ मित्रे च समं वर्तनात्। परेतराट् प्रेताधिपः। कृतान्तो विनाशो येन कृतान्तः। यम

नयति शमनः। यमेन राजते यमराट्। यमयति यमः। यमलजातत्वाद्वा ॥ ६१ ॥ कालयत्यायुः कालः। श्राद्धदेवः पितृपतित्वात्। श्राद्धदेवता

वा यद्वा विवस्वदपत्यस्मात्सानुवक्तृ ॥ यद्वर्गः श्राद्धदेवो मनुः। अन्तं करोति अन्तयतीत्यन्तकः एव च ॥ [illegible]

रोहिताश्वो वायुसखः शिखावानाशुशुक्षणिः। हिरण्यरेता हुतभुग्दहनो हव्यवाहनः। [illegible] धूमकेतुरर्चिर्विभावसुः ॥

शुचिरप्पित्तमौर्वस्तु वाडवो वडवानलः ॥ ५९ ॥ वह्नेर्द्वयोर्ज्वालकीलावर्चिर्हेतिः शिखा स्त्रियाम्। त्रिषु स्फुलिङ्गोऽग्निकणः संतापः संज्वरः समौ ॥

धर्मराजः पितृपतिः समवर्ती परेतराट्। कृतान्तो यमुनाभ्राता शमनो यमराड् यमः ॥ ६१ ॥ कालो दण्डधरः श्राद्धदेवो वैवस्वतोऽन्तकः। राक्षसः

कौणपः क्रव्यात् क्रव्यादोऽस्रप आशरः ॥ ६२ ॥ रात्रिंचरो रात्रिचरः कर्बुरो निकषात्मजः। यातुधानः पुण्यजनो नैरृतो यातु रक्षसी ॥ ६३ ॥

प्रचेता वरुणः पाशी यादसांपतिरप्पतिः। श्वसनः स्पर्शनो वायुर्मातरिश्वा सदागतिः ॥ ६४ ॥ पृषदश्वो गन्धवहो गन्धवाहानिलाशुगाः। समीर

मारुतमरुज्जगत्प्राणसमीरणाः ॥ ६५ ॥

रक्षः एव राक्षसः। स्वार्थिकाः प्रकृतो लिङ्गवचनान्यतिवर्तन्ते इति पुंस्त्वं। कुणपमत्ति कौणपः। क्रोष्टु

ण क्रव्यमत्ति क्रव्यात्। क्रव्यमत्ति वेति क्विप्। अण् वा। अस्रं रक्तं पिबति अस्रपः। आशरो क्षपस्तोक्तिः ॥ नश्यति क्रव्या त्वात्। अस्रपः इत्येके। आशृणाति

हिनस्ति आशरः ॥ ६२ ॥ रात्रौ चरति रात्रिंचरः। चरेष्टः रात्रेः कृति विभाषेति पक्षे नुम्। कर्बुरो वर्ण[illegible] करोति सायं वा। निकषा रक्षसां माता तस्या

जाः। आत्मजो निकषात्मजः ॥ यातु निष्पाद्य आधीयतेऽस्मिन् यातुधानः। पुण्यजनो विपरीतलक्षणया। निरृतेरपत्यं नैरृतः। यातु

स्वैरकृतः। यातयति व्यथयति। यातुशब्दो मीमांसाद्रक्षं त्वस्मात् रक्षः। [illegible] जातो नानार्थे ॥ ६३ ॥ प्रकृष्टं चेतोऽस्य प्रचेताः। वृणोति

वरुण यादसां जलचराणांपतिः यादःपतिरिति वा। पक्षे वाक्यास्तु ह्रात्तं। अपां पतिः अप्पतिः ॥ श्वसित्यनेन श्वसनः। स्पर्शयति स्पर्शनः। वा

ति वायुः। अन्तराप्यातिडण्मातरि श्वयति मातरिश्वा। ॥ पृषन्नागविशेषो श्वोऽस्य पृषदश्वः। पृषन्ति अश्रुकणा अश्वा अस्येत्येके। गं

धस्य वहः। अकारादेकपदत्वात्समासपदो विकल्पितः। तेनैतस्याश्चाविकल्पास्यैके कर्मण्यणिति गन्धवाहः ॥ अनंत्यनेन अनिलः। अनिलतिवा।

मिलगत्रहेसमीरयता। त्वचि च। लनवाव्याप्येतिफलि वनसमीरसमीरणः। समेतिसमीरहत्यपि। एकदेशविकृतस्यानन्यत्वात्। म्रियंतेऽनेन मरुत्

छ०

शी० स्वा०

दृ

नमोऽस्याग्निनरस्वात्। तमोमरुत्वर्ध इति संज्ञा। यवतेपवनः। ध्रुवा। तथा उज्जेः श्वासः। प्राणनक्रियाने ज्ञानः। न कंपनो व ह्नाकम्प वृष्याञ्जनम्

स्कंधाः मरुत् ॥ ॥ प्राणेनापानसमानव्यानोदानाः स्थावाः अग्निश्येतिपसा। अनन्तेर्म तिस्थे मातरिश्वा पात्मेति योगाः आदात्तं। प्रणोऽपानो

धकाः अविनियतस्यानस्याः ॥ यदाङ्गा। दृरि माणोऽनुद्देपानः समानो नाभिसंस्थितः। उदानः कंठदेशस्थो व्यानः सर्वशरीरगः। दृश्या बोध्यनिलाश्च मरं

हस्तरसौ त्रुरयः स्यदः। रंहः त्यनेन रंहः। तरंत्यनेन तरः। आरक्ष रयलेरीणाति वा। अनेन रयः। अबसी रहतेन स्यदः। स्यन्दे जवइति साध्नः। ज

वते जवः। जुरु गतौ। चरोरया वाजोपि वेगा आर्हा। धिं ग्रतेमणो नीनिश्रीपं। चरति समस्वरितं। तूर्णं वा। क्षिप्रमाणमाविकं अपलोहितौ। स्वरा

नरं स्वपाकं च। उष्णतेजस्काहिपलि हिं। अरमयं अद्विरविनाशेस्य मो। यज्ञ पत्रः। अमरगौरपतंगस्य श्रीघ्रा शीघ्रमाय्यां शपि यवेतिम

तुतेर्प स्यदत्वरयाध्यर्त्तेर। सत्वरं नवितं वनेस्मा आविलं विनः। अक्षमते आशुकमायाजी ति वेगः सवेग्यातिवनी जवा धगवचनास्तद्गोपाद

यइति। अथ भेदः ॥ सततागतिश्चास्तावाद्यह ॥ सततम्तेस्य सततं। समोवा इतमोगिलिपदेमकक्क। अरलभिरला वरलवा बाविरामाधः।

मरलवातपवन पवमानप्रभंजनाः। प्राणोऽपानः समानश्चोदानव्यानौ च वायवः ॥ शरीरस्था इमे रंहस्तरसी तु रयः स्यदः। जवोऽथ शी

घ्रं त्वरितं लघु क्षिप्रमरं द्रुतम् ॥ ६७ ॥ सत्वरं चपलं तूर्णमविलम्बितमाशु च ॥ सततेऽनारताश्रान्त संतताविरतानिशम् ॥ नित्यानवर

ताजस्त्रमप्यथातिशयो भरः। अतिवेलभृशात्यर्थातिमात्रोद्गाढनिर्भरम् ॥ तीव्रैकान्तनितान्तानि गाढबाढदृढानि च ॥ क्लीबे शीघ्राद्य

सत्वे स्यात्त्रिष्वेषां सत्वगामि यत् ॥ ६७ ॥ कुबेरस्त्र्यम्बकसखो यक्षराड्गुह्यकेश्वरः। मनुष्यधर्मा धनदो राजराजो धनाधिपः ॥ ६८ ॥ श्री

तत्र अनारताः ॥ नरमति अश्रान्तं। अविद्यमानाति त्रानावनिशं। अहि विरतिरस्यानं नियतं नमवति। सततमिति तजीत पतं स्तान

भिदंपी मिरः। अतिशयितं क्रमस्तेनातिशयः। भरः पूर्णता। आ अरणेतिशेरप्। अतिक्रान्तो वेलामर्यादामतिवेलम्। विसर्गनितराञ्च साद ते स्त्रा उ भा वं

मिंशोवे एतनोत्र निर्भरं बहु ॥ तीव्रमितीव्रातीवास्यैकान्तं एकोनिष्ठितो नितान्तं कान्तः। निश्चितमिति स्म नितान्तानि त्वाद्यस्मासनि ध्रुवानीति वादं गते

साधः। दृढवस्यु स्ववर्षायति। दृढं बलमितिस्य अभिसर्वादेदवत्सत सम बिभेदः। प्रकर्षस्वतिशयत्वेनाद्रेकस्योतैः ॥ अमरत्वे गुणक्रिया

विशेषणत्वाद्दृश्यवल्लिंगमतित्रिष्वात्या नपुंसके। यथा नराम्रुत जलवायाति। एतस्य भावास्य जगामिन् स्पवाह्निनन्त्रिलिंगा। यथा शीघ्रा शाला

शीघ्रोऽश्वः। शीघ्रं कुलं। सत्वगामीतिकिं। परीक्षागुणक्रियायोश्च एकम् तुङ्गियं वं दृढं हिरण्यके त्वात् ॥ कुबेरः। कुत्सितं वपुर्यस्यस्य कुबेरः। अस्यवत्का

स्यकः। राक्षा हस्यनित्य पुरूपप ॥ मनुष्यस्येव धर्मः स्यस्त्वात्कृत्वादिरस्य मनुष्यधर्मा। धर्मादनिच् केवलात्। धनं ददाति धनदः। एवं द्रा

वः। राज्ञां यक्षाणां राजा राजराजः। [illegible] ॥ ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥ श्री ॥

अ॰ को॰ विश्रवसो ऽपत्यं वैश्रवणः । विश्रवसः [illegible] विश्रवणो न वृद्धिः रविरविकस्यायेन त्रिवादि [illegible] । पुलस्त्यस्य स्वं गोत्रं पौलस्त्यः नरो वाहनं यस्य
नरवाहनः ॥ वाहनमाहितादित्यनेन नरस्य [illegible] वाचित्वाणत्वं नास्ति पूर्वपदात् संज्ञायामित्यपि नास्ति । कुस्मादि [illegible] । किंनराविश्यास्य पि
यास्यायक्षः यक्षेश्चासौ वाहेश्चा । एकपिङ्गः पिङ्गः ऐलकेन नेत्रत्वात् [illegible] सातुरिणा हर्यक्षत्रं रुः । इदि वि [illegible] नास्य [illegible] लयोक्ष
त्वस्मरणात् [illegible] ॥ अस्येति गत्यैकं संबंधः । गुह्यस्यास्ति नुद्यानं चित्ररथेन निर्वृत्तं चैत्ररथं नन्दुः कुवेरं रथायवोऽस्य नन्दकुबेरः केला
यो ऽर्ल नृपोरास्ते केलासमस्य वा केलासः स्फटिकं तस्यायं स्फाटिकोद्रिः अलस्यलका । अलनं भूते । दिपकादित्वादित्वा आवः ।
पुष्पमिव पुष्पकं इवे प्रतिकृतौ कः [illegible] किं च निन्दायां कुत्सितो वा किंनरः । कुत्सितो नरो वा । किं स्प इति समासः मयेन मयुः । नियतं
धीयते निधिः । किं । श्रेतेश्री विश्वस्याप्यधनं धीयते ऽस्मिन्निधिः । नापुंसि त्रिंग इति व्याकादिवत् । [illegible] ॥ महापद्मश्च पद्मश्च शंखो म
करकच्छपौ मुकुन्द कुन्द नीलाश्च खर्वश्च निधयो नव ॥ ७३ ॥ [illegible] ॥ [illegible]

किंनरेशो वैश्रवणः पौलस्त्यो नरवाहनः यक्षैकपिङ्गैलविलश्रीदपुण्यजनेश्वराः [illegible] अस्योद्यानं चैत्ररथं पुत्रस्तु नलकूवरः
कैलासः स्थानमलका पूर्विमानं तु पुष्पकं [illegible] स्यात्किंनरः किंपुरुषस्तुरंगवदनो मयुः ॥ निधिर्नाशेवधिर्भेदाः शंखपद्मादयो
निधेः [illegible] ॥ द्यौर्दिवौ द्वे स्त्रियामभ्रं व्योम पुष्करमंबरं नभोन्तरिक्षं गगनमनंतं सुरवर्त्म खं वियद्विष्णुपदं वा तु ॥
पुंस्याकाशविहायसी विहायसोपि नाकोपि द्युरपि स्यात्तदव्ययं तारापथोन्तरिक्षं च मेघाध्वा च महाबिलं ॥ [illegible] दिश
स्तु ककुभः काष्ठा आशाश्च हरितश्च ताः ॥ प्राच्यवाचीप्रतीच्यस्ताः पूर्वदक्षिणपश्चिमाः उत्तरा दिगुदीची स्यात् दिश्यं तु त्रि
षु दिग्भवे ॥

नन्दन्त्युत्तेरनेन नः । [illegible] । अवरत्वररक्षि [illegible] पुष्कं वा [illegible] पुष्करं । अंबते अयते अंबरं । नभ नभ्रि नभः ।
तिनज्ञः अंतः [illegible] अंतरिक्षं । पृषोदरादित्वादित्वं । द्यावापृथिव्यो रन्तरीक्षं [illegible] सर्वस्मिन् [illegible] गगनं [illegible] नास्त्यंतो ऽस्या नं
तं ॥ स्वश्च [illegible] विरमति विय त् । विष्णोः पदं अस्मात्र विष्णुपदं । आकाशते [illegible] आकाशं । नकारान्तो वा [illegible]
द्[illegible] । विहायति सर्वं विहायः ॥ [illegible] तारापथो मेघाध्वा च महाबिलं [illegible] दिशात्यवकाशं दिक् । [illegible] दृक [illegible]
[illegible] ॥ कं [illegible] ति विस्तारयति ककुप् । काशते काष्ठा । [illegible] आशा [illegible] हरित । [illegible] यथासंख्यं [illegible]
वा [illegible] दक्षिणा प्रतीची पश्चिमा । सर्वनाम्नो वृत्तिमात्रे पूर्वपदस्य पुंवद्भावः ॥ [illegible]
अपाचीतिका [illegible] प्रत्याहारः [illegible] उत्तरति [illegible] उदीची [illegible]
दिग्भवे [illegible] ॥ [illegible] ॥ ॥ [illegible] ॥ ॥ [illegible] ॥ ॥ श्रीशिवाय नमः ॥ [illegible]

विदिग्विदिशा दिक् [illegible] दिग्गजाः क्रमात् ऐरावतः पुंडरीकः [illegible] वामनः [illegible] सार्वभौमः [illegible] ॥
ऐरावतः [illegible] पुंडरीका [illegible] दिशो [illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

इन्द्रो वह्निः पितृपतिर्नैरृतो वरुणो मरुत् । कुबेर ईशः पतयः पूर्वादीनां दिशां क्रमात् ऐरावतः पुंडरीको वामनः कुमुदोंजनः
पुष्पदन्तः सार्वभौमः सुप्रतीकश्च दिग्गजाः [illegible] अभ्रमुः [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥

मेघ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ ॥ [illegible] ॥ [illegible]
॥ [illegible] ॥ ॥ [illegible] ॥ ॥ [illegible] ॥ ॥ श्री [illegible] नमः ॥ [illegible]

अ॰ को॰ ६ अथ धाराणां सततं पतनं धारासंपातः आसरणमासारः [illegible] शीकते सिंचति शीकरः स तु वातेरितः ।। [illegible] आसारो वेगवद्वर्षं [illegible] वारि शीकरः । कणो [illegible] कीर्यते वा करका । [illegible] करका इति पुंस्यपि [illegible] । अहो दुर्दिनोपलक्षणं । अह्नि मेघैश्छन्नमाच्छादनमपि [illegible] अधिकरणे सप्तम्येवा । [illegible] दुर्दिनं [illegible] अन्तर्धा [illegible] किं विधम् [illegible] उपसर्गे [illegible] अपिधानं [illegible] पिधानं । तिरोधानं [illegible] कालेमस्य [illegible] चंद्रमाः [illegible] इन्दुः [illegible] विधुः [illegible] सुधांशुः [illegible] ओषधीशः [illegible] सोमः [illegible] ग्लौः [illegible]

धारासंपात आसारः शीकरोम्बुकणाः स्मृताः वर्षोपलस्तु करका मेघच्छन्नेऽह्नि दुर्दिनं । अन्तर्धा व्यवधा पुंसि त्वन्तर्धिरपवारणं अपिधानतिरोधानपिधानाच्छादनानि च । हिमांशुश्चन्द्रमाश्चन्द्र इन्दुः कुमुदबान्धवः विधुः सुधांशुः शुभ्रांशुरोषधीशो निशापतिः । अब्जो जैवातृकः सोमो ग्लौर्मृगाङ्कः कलानिधिः द्विजराजः शशधरो नक्षत्रेशः क्षपाकरः । कला तु षोडशो भागो बिम्बोऽस्त्री मण्डलं त्रिषु भित्तं शकलखण्डे वा पुंस्यर्धोऽर्धं समेंऽशके । चन्द्रिका कौमुदी ज्योत्स्ना प्रसादस्तु प्रसन्नता कलङ्काङ्कौ लाञ्छनं च चिह्नं लक्ष्म च लक्षणं सुषमा परमा शोभा शोभा कान्तिर्द्युतिश्छविः । अवश्यायस्तु नीहारस्तुषारस्तुहिनं हिमं ॥१८॥

सोमो राजा [illegible] क्षपाकरो [illegible] क्षपाकरः ।। [illegible] आसन्नगतिः [illegible] देशा [illegible] षोडशः [illegible] विम्बमात्र [illegible] भित्तं शकलखण्डे [illegible] वा । [illegible] नपुंसकं । [illegible] चन्द्रिका । कुमुदानामियं [illegible] कौमुदी । ज्योतिरस्त्यस्यां ज्योत्स्ना [illegible] प्रसादोऽपि [illegible] लक्ष्म [illegible] कलङ्कः [illegible] चिह्नं [illegible] लक्षणं [illegible] कान्तिः [illegible] कामयते कान्तिः । [illegible] छविः ।। अवश्यायः [illegible] नीहारः । तुष्यन्त्यनेन तुषारः । [illegible] तुहिनं । तुहिनं [illegible] हिमं ।। [illegible] को॰ स्वा॰ ६

[illegible] अस्य [illegible] मिहिका [illegible] हिमानी [illegible] हिमसंहतिः [illegible] शीतं [illegible] सुषीमः [illegible] शिशिरः [illegible] जडः [illegible] तुषारः [illegible] शीतलः [illegible] हिमः [illegible] ध्रुवः [illegible] औत्तानपादिः [illegible] अगस्त्यः [illegible] कुम्भसंभवः [illegible] मैत्रावरुणिः [illegible] लोपामुद्रा [illegible] नक्षत्रं [illegible] तारा [illegible] तारका [illegible] दाक्षायण्यः [illegible]

प्रालेयं मिहिका चाथ हिमानी हिमसंहतिः शीतं गुणे तद्वदर्थाः सुषीमः शिशिरो जडः तुषारः शीतलः शीतो हिमः सप्तान्यलिंगकाः ध्रुव औत्तानपादिः स्यादगस्त्यः कुम्भसंभवः मैत्रावरुणिरस्यैव लोपामुद्रा सधर्मिणी नक्षत्रमृक्षं भं तारा तारकाप्युडु वा स्त्रियां दाक्षायण्योऽश्विनीत्यादि तारा अश्वयुगश्विनी राधा विशाखा पुष्ये तु सिध्यतिष्यौ श्रविष्ठया समा धनिष्ठाः स्युः प्रोष्ठपदा भाद्रपदाः स्त्रियः मृगशीर्षं मृगशिरस्तस्मिन्नेवाग्रहायणी इल्वलास्तच्छिरोदेशे तारका निवसन्ति याः बृहस्पतिः सुराचार्यो गीष्पतिर्धिषणो गुरुः

[illegible] ङीप् ।। [illegible] राधा । विशाखा [illegible] पुष्ये तु [illegible] सिध्यः [illegible] तिष्यः [illegible] श्रविष्ठा [illegible] धनिष्ठा [illegible] प्रोष्ठपदाः [illegible] भाद्रपदाः [illegible] मृगशीर्षं [illegible] आग्रहायणी [illegible] इल्वलाः [illegible] बृहस्पतिः [illegible] सुराचार्यः [illegible] गीष्पतिः [illegible] ।। [illegible]

अ॰ को॰ जीवतेर्नेऽमरतस्संजीवनी रूत्वा जीवः । आंगिरसोऽपत्यत्वादांगिरसः । चित्रशिखण्डिजः सप्तर्षिकः समदायेषु हि [illegible] वाचस्पतिः ॥ [illegible]
किमथ्यापतिपुत्रेति [illegible] करवेरणनिर्वाणा । कवेरपत्यं काव्यः । कुशवादि सोऽस्य । कविस्तन्नेदात [illegible] मम
वदानमवाप्तत्वात् [illegible] जीवनी [illegible] । [illegible] अंगानीयस्ति पानत्वादंगारकः । [illegible]
सीमवत । कोऽक्षायते कुजः । भूमेरपत्यं भौमः । [illegible] लोहिताङ्गः । रोहिण्या अपत्यं रौहिणेयः । पितापि देवतास्येति सौम्यः । [illegible]
निष्ठ । सूरस्यापत्यं सौरिः । [illegible] तमः [illegible]
यस्मिन् [illegible] ॥ [illegible] सैंहिकाया अपत्यं सैंहिकेयः । विधुं तुदतीति विधुंतुदः । विधा ।
[illegible] ॥ सप्तर्षयः [illegible] सायापितिहितु । [illegible]
[illegible] चित्रशिखण्डिनः । [illegible] ॥ [illegible]

जीव आंगिरसो वाचस्पतिश्चित्रशिखण्डिजः । शुक्रो दैत्यगुरुः काव्य उशना भार्गवः कविः ॥ अंगारकः कुजो भौमो लोहितांगो महीसुतः ।
रौहिणेयो बुधः सौम्यः समौ सौरिशनैश्चरौ ॥ तमस्तु राहुः स्वर्भानुः सैंहिकेयो विधुंतुदः ॥ सप्तर्षयो मरीच्यत्रिमुखाश्चित्रशिखण्डिनः ।
राशीनामुदयो लग्नं ते तु मेषवृषादयः ॥ सूरसूर्यार्यमादित्यद्वादशात्मदिवाकराः ॥ भास्कराहस्करब्रध्नप्रभाकरविभाकराः ॥
भास्वद्विवस्वत्सप्ताश्वहरिदश्वोष्णरश्मयः ॥ विकर्तनार्कमार्तण्डमिहिरारुणपूषणः । द्युमणिस्तरणिर्मित्र-
श्चित्रभानुर्विरोचनः ॥ विभावसुर्ग्रहपतिस्त्विषांपतिरहर्पतिः ॥ भानुर्हंसः सहस्रांशुस्तपनः सविता रविः ॥

[illegible]

[illegible] ॥ [illegible] आदितेरपत्यं । द्वादश आत्मनो [illegible] । दि
वा दिनं करोतीति दिवाकरः । [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible] पद्मिनीकान्तो
धामनिधि [illegible] ॥

माठरः [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] परिपार्श्विकाः ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

माठरः पिंगलो दंडश्चंडांशोः पारिपार्श्विकाः ॥ सूरसूतोऽरुणोऽनूरुः काश्यपिर्गरुडाग्रजः ॥ परिवेषस्तु परिधिरुपसूर्यकमण्डले ॥ किरणो-
ऽस्रमयूखांशुगभस्तिघृणिरश्मयः ॥ भानुः करो मरीचिः स्त्रीपुंसयोर्दीधितिः स्त्रियाम् ॥ स्युः प्रभारुग्रुचिस्त्विड्भाभाश्छविद्युतिदीप्तयः ॥
रोचिः शोचिरुभे क्लीबे प्रकाशो द्योत आतपः । कोष्णं कवोष्णं मंदोष्णं कदुष्णं त्रिषु तद्वति ॥ तिग्मं तीक्ष्णं खरं तद्वन्मृगतृष्णा
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

अ०को० मातंमवतं प्रमातं। आदिकर्मणि क्तः। विमलेन्दुं [illegible] गोसर्गो देश्यः। प्रातः प्रगे अव्ययं॥ साय[illegible]। सायं प्रातरादि दर्शनात् स्या दूषेति नां लोपि। स्यति दिनं सा
१५ यः। सायं सायं प्रमो[illegible] निवृत्ति[illegible]मयं। संध्यायं समर्थं संध्या। येते इहोरात्रौ वास्यां संध्या। पितॄन्प्रसूते पितृप्रसूः। [illegible] एषापि तप्रा
त्याह्निकालकः। [illegible] वाह्नः। राजाहःसखिभ्यष्टच्। [illegible] एते [illegible] तिस्रः समाहृतास्त्रिसंध्यं वा [illegible]। यस्माद्रात्रि
[illegible] नपुंसकं। [illegible] लोति शेषः। शर्वरी [illegible] तनूकरोति [illegible]। निशा। [illegible] दितिकः। निशीथिनी। [illegible]। रात्रि[illegible]। रा
तिः [illegible] त्रियामा [illegible]। क्षणं ददाति क्षणदा। [illegible]। विभावरी [illegible]। विभाति [illegible]
विभावरी। [illegible] तमस्विनी। [illegible] तामसी [illegible]
[illegible] कृत [illegible] देवता [illegible] ज्योत्स्ना [illegible]

अस्तं च दिनान्ते तु सायं संध्या पितृप्रसूः। प्राह्णापराह्णमध्याह्नास्त्रिसंध्यमथ शर्वरी। निशा निशीथिनी रात्रिस्त्रियामा क्षणदा क्षपा। विभा-
वरीतमस्विन्यौ रजनी यामिनी तमी। तमिस्रा तामसी रात्रिः ज्योत्स्नी चंद्रिकयान्विता। आगामिवर्तमानाहर्युक्तायां निशि पक्षिणी। गण-
रात्रं निशा बह्व्यः प्रदोषो रजनीमुखं। अर्द्धरात्रनिशीथौ द्वौ द्वौ यामप्रहरौ समौ। स पर्वसंधिः प्रतिपत्पंचदश्योर्यदंतरं। पक्षां-
तौ पंचदश्यौ द्वे पौर्णमासी तु पूर्णिमा। कलाहीने सानुमतिः पूर्णे राका निशाकरे। अमावास्या त्वमावस्या दर्शः सूर्येंदुसंगमः॥
सा दृष्टेंदुः सिनीवाली सा नष्टेंदुकला कुहूः। उपरागो ग्रहो राहुग्रस्ते त्विंदौ च पूष्णि च।

[illegible] तिसाधकः। ज्योत्स्नी तामसी [illegible]
[illegible] ज्योत्स्ना [illegible] ज्योत्स्नास्यां ज्योत्स्नी। [illegible]। रात्रिः [illegible]। पूर्वापरा[illegible] पक्षिणी
[illegible] पक्षिणी [illegible] गणरात्रं [illegible] प्रदोषः [illegible] ईति [illegible]
[illegible] नपुंसकं॥ [illegible] अर्द्धरात्रः॥ [illegible]
[illegible] निशीथः [illegible] यामः [illegible] प्रहरः पुंसि संज्ञा
[illegible] पर्वसंधिः [illegible] प्रतिपत्पंचदश्योः [illegible] पर्व [illegible]
पक्षान्त इति [illegible] पौर्णमासी। पूर्णो मासो [illegible] पूर्णिमा [illegible]
[illegible] पूर्णे [illegible] अनुमतिः [illegible] राका [illegible]
[illegible] अमावस्या [illegible] दर्शः [illegible] सूर्येंदुसंगमः [illegible]
[illegible] सिनीवाली [illegible] कुहूः [illegible] उपरागः [illegible] ग्रहः [illegible]

[illegible] उपरक्त [illegible] पुष्पवन्तौ [illegible] उत्पात [illegible] एकयोक्त्या [illegible]
[illegible] निमेषाः [illegible] काष्ठा। ताः काष्ठास्त्रिंशत् कला
[illegible] क्षणः [illegible] द्विघटिकं [illegible] मुहूर्तः। [illegible] अहोरात्र
[illegible] अहोरात्राः [illegible] पक्षः [illegible] मासस्य पूर्वः पक्षः
[illegible] मासः [illegible] पक्षौ [illegible]
[illegible] अयनं [illegible] उदग्दक्षिणा [illegible] गतिः [illegible]
[illegible] विषुवत् [illegible] विषुवं [illegible]
[illegible] पौर्णमासी [illegible] पौषी [illegible]

सोपप्लवोपरक्तौ द्वौ अग्न्युत्पात उपाहितः। एकयोक्त्या पुष्पवन्तौ दिवाकरनिशाकरौ॥ अष्टादश निमेषास्तु काष्ठा त्रिंशत्तु ताः कला। ता-
स्तु त्रिंशत्क्षणस्ते तु मुहूर्तो द्वादशास्त्रियां। ते तु त्रिंशदहोरात्रः पक्षस्ते दशपंच च। पक्षौ पूर्वापरौ शुक्लकृष्णौ मासस्तु तावुभौ।
द्वौ द्वौ माघादिमासौ स्यादृतुस्तैरयनं त्रिभिः। अयने द्वे गतिरुदग्दक्षिणार्कस्य वत्सरः। समरात्रिंदिवे काले विषुवद्विषुवं च तत्। मार्गशी-
र्षे सहा मार्ग आग्रहायणिकश्च सः। पौषे तैषसहस्यौ द्वौ तपा माघेऽथ फाल्गुने। स्यात्तपस्यः फाल्गुनिकः स्याच्चैत्रे चैत्रिको मधुः। वैशा-
खे माधवो राधो ज्येष्ठे शुक्रः शुचिस्त्वयं। आषाढे श्रावणे तु स्यान्नभाः श्रावणिकश्च सः। स्युर्नभस्यप्रौष्ठपदभाद्रभाद्रपदाः समाः। स्यादा-
श्विन इषोऽप्याश्वयुजोऽपि स्यात्तु कार्तिके। बाहुलोर्जौ कार्तिकिको हेमन्तः शिशिरोऽस्त्रियां॥

[illegible]
[illegible] पुंस्त्वं [illegible] हेमन्तिका [illegible] मार्ग [illegible]
[illegible] मार्गः॥ आग्रहायणी पौर्णमास्य [illegible] आग्रहायणिक [illegible] पुष्यक [illegible] पौर्णमासी पौषी [illegible]
[illegible] माघ [illegible] माघे [illegible] सहस्यः [illegible] तपस्यः [illegible]
[illegible] फाल्गुनी [illegible] चैत्री [illegible] माधवः [illegible] राधः [illegible]
[illegible] शुक्रः [illegible] शुचिः [illegible]
[illegible] नभाः [illegible] श्रावणिकः [illegible] प्रौष्ठपद [illegible] भाद्रपद [illegible]
[illegible] कार्तिकिकः [illegible] हेमन्तः [illegible] शिशिर [illegible]
॥ [illegible] पौर्णमासी [illegible]॥ [illegible]॥ [illegible]॥१

अ॰ को॰ कसं त्वस्मिन्मन्वन्तरं वस्तेः कं वा मनवः ॥ मनुष्यन्ते करतिवस्तरश्मिः फलं वर्षैः । गिरत्यं बुग्गीष्मः कृष्णपक्षतिकलिकृष्णक । [illegible] निद्रुमेते ऽस्मिन्निवापः ए ऊर्ध्वं
[illegible] कादित्वात्क्लीबं संवत्सरः । तपति तपः । [illegible] । उत्तरं तपेन वर्षा मारद्रा हिमागमः । अवर्षति मावट् । वदितिवदितिवत्सा दीर्घः । अनितिकृत्या वर्षमस्या
सां वर्षाहि वा वर्षाः । [illegible] स्पावाके नौ अधयः । [illegible] का त्वः । अत्यागमागश्चामांडिशीशो साम्राश्च तुः स्प तः । हेमन्ता हिवत्सरस्यारः । ऋतुः शुर्ति
गः । संवत्सरो वत्सरोऽब्दः संवत्सरः [illegible] प्रविवर्त्तमानमो । वस्ता शुद्धिः । सर्वत्र तु परिवत्सरः संवत्सरो बुधैः । परिवत्सरोऽपि हायनो वत्सरः [illegible]
वत्सर[illegible]तिथौ । आयते वः । ऊनात्सृतं वत्सरायनं । हेमन्तवे ब्राह्मि कालयोरपि निमेषु ॥ सर्वं निरसमाः सहस्रहि[illegible]न्दत वोयासो वास्तीकर्त्रे
यं । यथा ज्ञातः । कहे कर्तरमाः समासमां विजायते इत्येकत्वेऽपि दूर्पता । [illegible] मासेन पौ कृष्णे तिनित्रोणः । पित्र्यो मर्त्यपित्र्यो देवतानां पित्र्य [illegible] कृकः ।
पक्षोहः शुक्लो रात्रिः पौर्णमासि निदोषः । अत्रो मयाः त्रयतवः दक्षिणायनं रात्रिः । दैवे युगसहस्रे द्वे [illegible] अहोरात्र इत्यवादे वैदिकाहे उक्ति [illegible] त्रा नैर्दिवं
वर्षं तैर्दशद्वादशभिस्सहस्रैः । लौकिकं चतुर्युगं । तद्दैवानामेकं युगं । तत्सहस्रं ब्रह्मणो दिनं । तावत्येव रात्रिर्नृतानां प्रलयकालः । दैवानां
ब्दाः सहस्राणि वर्षाणां चतुर्युगं । तस्य तावच्छती संध्या संध्यांशश्च तथाविधः । इतरेषु ससंध्येषु ससंध्यांशेषु च त्रिषु एकापायेन वर्तन्ते सहस्राणि

वनन्ते पुण्यसमयः कल्पसिद्धी [illegible] निवारयत्र ओमपाम [illegible] मन्वन्तरपरिमाणम्: ॥ स्त्रियां मा प्रलयः स्त्रियां नृ [illegible] वर्षाश्चत्वार स्त्रियां [illegible]
मास्मृतवः पुंसि मागादीनां युगे कृमात्। संवत्सरो वत्सरोऽब्दो हायनोऽस्त्री शरत्समाः । मासेन स्यादहोरात्रः पैत्रो वर्षेण दैवतः । दैवे युगसहस्रे
द्वे ब्राह्मः कल्पौ तु तौ नृणां ॥ मन्वन्तरं तु दिव्यानां युगानामेकसप्ततिः ॥ संवर्तः प्रलयः कल्पः क्षयः कल्पान्त इत्यपि ॥ अस्त्री पंकं तु पाप्मा
पापं किल्बिषकल्मषं । कलुषं वृजिनैनोघमंहो दुरितदुष्कृतं । [illegible] स्याद्धर्ममस्त्रियां पुण्यश्रेयसी सुकृतं वृषः [illegible]

ति वर्षाणां तु कल्पं

युगानि च ॥ सदेव त्वपरिसंख्यातमादावेकं चतुर्युगं ॥ एतद्द्वादशसाहस्रं देवानां युगमुच्यते ॥ एतद्दैवे युगसहस्रे तौ नृणां कल्पौ ॥ सर्वनाम्नां विधी
यमानानां यथा लिंगत्वं वाच्याः । एकं स्थितिकल्पयति [illegible] क्लप्यति [illegible] नां स्वायंभुवे वैवस्वते कल्पादीनां प्रजापतीनां स्वा
तरं [illegible] कालो भवतीति दैवद्वादशसहस्राणि दिनं । संवर्त्यन्ते प्रलीयन्ते कल्पन्ते क्षीयन्तेऽस्मिन् जगत् । कल्पस्यान्तोऽवधिः कल्पान्तः एकः कल्पोऽप्र
स्याधिः स्मोऽब्रह्मदिनार्थः । प्रलयस्य तः । कल्पः शास्त्रविधौ न्याये संवर्ते ब्रह्मणो दिने । संहारो युगान्तः । परिवर्तः [illegible] हन्यते पापमाहरणा पा
प्यते पंकः । पाप्मा पापमपद्य ॥ किल्बिष्यति किल्बिषं । कलयति कल्मषं । कलुषं च । वृज्यते वृजिनं । एति एनः । न ऊह्यते अंहः । अंहः दुरितं दुष्कृतं ।
दुष्कृयते दुःकृतं । एतौ द्वौ [illegible] । [illegible] यांगेन धर्मकं । तानि धर्मा इति [illegible] ॥ कले तु पुमान्
एतद्धर्मश्चानां तनयति । विनो लोऽस्मते पु । लोकधर्मी नायधर्मीति । पाहिंसाविकोधर्मो [illegible] पुण्यं । तिपुण्यं पुण्यकर्म [illegible] मातिश्राय च क्षी॰ स्वा॰
सन्ना [illegible]यः । इयस्क निःश्रेयसः ॥ स्क क्रियते ऽस्मिन् सुकृतं । वर्षति वृषः ॥ [illegible] [illegible]

मुत्प्रीतिः प्रमदो हर्षः प्रमोदामोदसंमदाः । स्यादानन्दथुरानन्दः शर्मशातसुखानि च ॥ अस्त्री [illegible] मात्रे [illegible] । शिवं भद्रं कल्याणं मंगलं शुभं [illegible] कल्याणं
कल्याणं ॥ [illegible] । भावुकं भविकं भव्यं कुशलं क्षेममस्त्रियां ॥ [illegible] श्रेयस्कर [illegible] । अविकल्पो । कल्याणं तु ग्जवनीय [illegible] कल्पाः
शिवं [illegible] । भाव्यं भावुकं भव्यं भविकं शस्तं [illegible] । मतल्लिका मचर्चिका प्रकाण्डमुद्धतल्लजौ साधुः । कुशलं वक्ति कुशे
नं स्माति वा कुशला त्वं च्छिनत्ति [illegible] शस्यते । शस्तं च । [illegible] यः । [illegible] इति [illegible] लिंगता या [illegible] लिंगं स्या
दित्यर्थः । क्षेमं [illegible] । निरस्ता [illegible] । [illegible] मतल्लिका मचर्चिका प्रकाण्डमुद्धतल्लजौ । प्रशस्तवाचकान्यमूनि [illegible] किंका
यो [illegible] । कठो [illegible] । [illegible] अयः शुभावहो विधिः । दैवं दिष्टं भागधेयं भाग्यं स्त्री नियतिर्विधिः । दैवं पूर्वकर्म दिश्यते ॥
स्मरति [illegible] । भागधेयं । [illegible] नियम्यते ऽनया नियतिः ॥ विधीयते ऽनेन विधिः । [illegible]
[illegible] हेतुः । कारणं [illegible] निदानं [illegible] । [illegible] कारणं [illegible] । [illegible] कारणे [illegible]

[illegible] अथ क्षेत्रज्ञ आत्मा पुरुषः प्रधानं प्रकृतिः स्त्रियां । [illegible] कल्याणं [illegible] भावुकं [illegible]
[illegible] पापं पुण्यं [illegible] । [illegible] मचर्चिका प्रकाण्डमुद्धतल्लजौ प्रशस्तवाचकान्यमूनि अयः शुभा
भावहो विधिः । [illegible] दैवं दिष्टं भागधेयं भाग्यं स्त्री नियतिर्विधिः ॥ हेतुर्ना कारणं बीजं निदानं त्वादिकारणं । [illegible] क्षेत्रज्ञ आत्मा पुरुषः प्रधानं प्रकृतिः ॥
स्त्रियां विशेषः कालिकोऽवस्था गुणाः सत्त्वं रजस्तमः । [illegible] जनुर्जननजन्मानि जनिरुत्पत्तिरुद्भवः । प्राणी तु चेतनो जन्मी जन्तुजन्युशरीरिणः ।
जातिर्जातं च सामान्यं व्यक्तिस्तु पृथगात्मता । चित्तं तु चेतो हृदयं स्वान्तं हृन्मानसं मनः ॥ [illegible] ॥ बुद्धिर्मनीषा धिषणा धीः प्रज्ञा शेमुषी मतिः
मतिः [illegible] प्रेक्षोपलब्धिश्चित्संवित्प्रतिपज्ज्ञप्तिचेतनाः ॥

[illegible] प्रसादं [illegible] यते । [illegible] । [illegible] पुरुषः । [illegible] सर्वं [illegible]
मां [illegible] क्रियते [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] गुणाः [illegible] धर्माः सत्त्वं
सा [illegible] । [illegible] हेतुः । [illegible] हेतुः । [illegible] तमः [illegible] जनिः [illegible]
कः । [illegible] चेतति [illegible] । [illegible] हृदयं । [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] ॥ इति [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] । ध्यायति [illegible] । [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] । [illegible] ॥ [illegible] बुद्धिर्धर्म [illegible]
[illegible] विकारो [illegible] ॥ [illegible]

अ॰ को॰ मेधेत्यमंगः उते ॥ स्यात्मेधा मनसो आपायः संकल्पो विकल्पो पि । पूर्वोक्तस्य चित्तस्य स्वनान [illegible] इति बोधः ॥ पुनः पुनर्मनसि स्मरणं मनस्कारः ॥ अतः [illegible]
५ प्रीतिसत्वो स्वभावान प्रवृत्तं प्रणिधानं वा । [illegible] संस्थानं विचारः [illegible] विमर्शः ॥ वासना भावना संस्कारो [illegible] विस्मृत निरुक्तिः [illegible] ॥ [illegible] न प्
र्वास्केस्पृणं लर समेन संशय विपर्ययो तर्कः तर्कणं ॥ तर्कणा [illegible] ॥ [illegible] कोटिस्पृक् [illegible] विचिकित्सा एक त्रादृ [illegible] ॥ किं तः । संशयस्स [illegible] ॥ ३ ॥
द्विलनाना यथो स्तत्वे तेषां भो यो यत्ने उपपद्यस्य बाधा [illegible] प्रकाशो नैव वस्तु तत्र । [illegible] भूपरः पृष्ठा राद्धा [illegible] ॥ मि
थ्यादृष्टिः परलोकाभावबुद्धिः नास्ति परलोक इति मतिर्यस्य । नास्तिनास्ति दिष्टं मतिर्मतिष्टिक । आपाद्य आपाद्य [illegible] निषेधो [illegible]
ज्ञानः ॥ मिथ्या म निरत स्थितं हृदि तिरस्कारं ॥ पश्चात् कि : प्रथितं गौका [illegible] मोहः प्रतिज्ञा संवित्तं यथार्थ [illegible] निर्यमिति । संविद्रं [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] अथ वा उपसर्ग विज्ञा मानस्व दर्शनं ॥ आगमनमागः ॥ [illegible] प्रकाशत [illegible] विषया मोक्ष [illegible] ॥ मोक्षज्ञानात् ॥
[illegible] विज्ञानं मोक्ष [illegible] रूपा [illegible] : ॥

धीर्धारणावती मेधा संकल्पः कर्म मानसं चित्ता
योगो मनस्कार [illegible] संख्या विचारणा [illegible] तर्कऊहो विचिकित्सा तु संशयः संदेहद्वापरौ वा समौ निर्णयनिश्चयौ मिथ्याद
ष्टिर्नास्तिकता व्यापादो द्रोहचिन्तनं । समौ सिद्धान्तराद्धान्तौ भ्रान्तिर्मिथ्यामतिर्भ्रमः संविदागूः प्रतिज्ञानं नियमाश्रवसंश्रवाः । अंगीकाराभ्यु
पगमप्रतिश्रवसमाधयः मोक्षे धीर्ज्ञानमन्यत्र विज्ञानं शिल्पशास्त्रयोः मुक्तिः कैवल्यनिर्वाणश्रेयोनिःश्रेयसामृतं मोक्षोपवर्गो
थाज्ञानमविद्याहंमतिः स्त्रियां रूपं शब्दो गंधरसस्पर्शाश्च विषया अमी गोचरा इन्द्रियार्था हृषीकं विषयीन्द्रियं कर्मेन्द्रियं तु पा
य्वादि मनो नेत्रादि धीन्द्रियं तुवरस्तु कषायोऽस्त्री मधुरो लवणः कटुः तिक्तोऽम्लश्च रसाः पुंसि [illegible] ॥

अतः [illegible] स्यात् [illegible] निर्वाणं निर्वाणो वातः इति साधनः [illegible] ॥ [illegible] तः निर्णयो निश्चयस्स । [illegible] रेति स्मा
कः ॥ अविद्या अज्ञानं तम [illegible] ॥ [illegible] अपवर्गः ॥ महानन्दो पुनः [illegible] । विरुद्धं वेदनं विद्या ॥ [illegible] धर्मानिर्वधियय [illegible] ॥ [illegible]
॥ [illegible] विद्वस्वात्मा [illegible] निरविद्या । [illegible] मनन [illegible] ॥ [illegible] आत्मानि माना [illegible] विज्ञ [illegible]
पक्षो निपातः ॥ [illegible] पंचविधिः एवं निवधं [illegible] ॥ [illegible] परिनि [illegible] : इंद्रियाणि [illegible] गोचराः ॥ गो
रसंज्ञे इति साधकत्वं । इंद्रियैरर्यन्ते इंद्रियार्थाः [illegible] इदस्या [illegible] लिंगा इंद्रियमिं द्र लिंगमिति साधु ॥
[illegible] उपस्थाः [illegible] इंद्रियं । मनः [illegible] धीन्द्रियाणि [illegible] ॥
[illegible] कषायं [illegible] मधुरः ॥ [illegible] । [illegible] ॥ की॰ अ॰
[illegible] ॥ कट [illegible] तिक्तः ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] गुणमात्रे रसाः पुंसि । गुणेषु हि । १९
[illegible] पिंगलिंगाः ॥ १९

[illegible] पिशाच [illegible] निर्हारी [illegible] ॥ [illegible] लिंगत्व साग्गुणान ॥ [illegible]
काशो [illegible] गुणाः [illegible] ॥ [illegible] निर्हारी [illegible] ॥ [illegible] प्रसिद्ध [illegible] नाम्य [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] इति गुणि [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] :
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
स॰ [illegible] पाण्डुः पाण्डुत्व [illegible] : ॥ [illegible] पाण्डुः [illegible] धूसरः [illegible]

[illegible] निर्हारी [illegible] गंधः [illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
[illegible] हरितः पाण्डुः [illegible] धूसरः [illegible] ॥ [illegible] हरितो
हरित [illegible] लोहितो रक्तः शोणः कोकनदच्छविः [illegible] ॥ [illegible] धूम्रधूमलौ कृष्णलोहि
ते [illegible] कडारः कपिलः पिंग पिशंगौ कद्रुपिंगलौ चित्रं किर्मीरकल्माष [illegible] गुणाः शुक्लादयः पुंसि गुणि लिंगास्तु तद्वति । [illegible]
[illegible] ।

[illegible] नीलः [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] हरित [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] धूम्र [illegible] ॥ [illegible] धूम्र [illegible] ॥ [illegible]
धूम्रः [illegible] कडारः कपिल [illegible] कपिलः । [illegible] पिंगः [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
रः ॥ [illegible] गुणमात्रे [illegible] ॥ [illegible] लिंगाः [illegible] ॥ [illegible] । वर्ण
[illegible] लोहिता ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]

अ॰को॰ रूपमेवानुकार्यवर्णेनमार्हः॥ आलीत्विति। ब्रह्मण इयं ब्राह्मी॥ ब्राह्मी ज्ञातावितिस्वार्थिका॥ अत एव ब्राह्मी ब्रह्मणोऽधिष्ठात्र्याः। पर्याया एते। भारत्यादय
१५ स्त्वधिदेव्याः। बिभर्ति भारती॥ भाष्यते भाषा। गृणाति गीः। उच्यते वाक्। [illegible] वाति क्विप् दीर्घोऽसंप्रसारणं च। वण्यते वाणी। सरः प्रसरण
मस्त्यस्याः सरस्वती। उच्यते वचः। अष्टकम्॥ १॥ संस्कृतादपभ्रंशोऽपभ्रष्टः शब्दोऽपशब्दः॥ गावीगोणीगोपोतलिकादिः॥ शास्त्रे
व्याकरणतर्कशास्त्रादौ यो वाचकः स शब्दः। लौकिकः शब्दो घोषादिरपि॥ वक्तव्यं वाक्यं। वचेः [illegible] वचोऽशब्दसंज्ञायामिति न्यङ्क्वादित्वात् वाक्यं
तिङ्सुबन्तचयो यथा। पचति भवति [illegible]॥ सुबन्तचयो यथा। प्रकृतिसिद्धमिदं हि महात्मनां। मवस्था [illegible] रस्तु तद्धि याकमात्रं॥
कारकैरन्विता संबद्धा या क्रिया वाक्यं। देवदत्त गामभ्याज शुक्लां दण्डेनाऽसत्त्वाकांक्षा योग्यता सन्निधित्वे उक्तं युक्तमिति। अथ केवला
देकं वाक्यं साकांक्षं चेद्विभागे स्यादिति। साकांक्षावयवं भेदे परानाकांक्षशब्दकं॥ कर्मप्रधानं गु एव देकार्थं वाक्यमुच्यते एकं त्वाख्यात
नान्यदर्थं तत्र कस्य वाक्यस्य लक्षणं लौकिके अपि यत्नेन [illegible] विदन्त्यनेन धर्मं वेदः। आम्नायते पारंपर्येणाम्नायः॥ त्रयोऽवयवा अस्यास्त्रयी। आप
र्वणस्त्वप्राय त्रयानुवादात्॥ कृत्यादिविधिर्विलिङ्गसंकरणेनोद्भावनीयः। निगमो नैकार्थे वैदिको विधिः। चोदनालक्षणोऽर्थो धर्मः यज्ञो

ब्राह्मी तु भारती भाषा गीर्वाग्वाणी सरस्वती॥ व्याहार उक्तिर्लपितं भाषितं वचनं वचः॥ अपभ्रंशोऽपशब्दः स्याच्छास्त्रे शब्दस्तु वाचकः॥
तिङ्सुबन्तचयो वाक्यं क्रिया वा कारकान्विता॥ श्रुतिः स्त्री वेद आम्नायस्त्रयी धर्मस्तु तद्विधिः॥ स्त्रियामृक्सामयजुषी इति वेदा
स्त्रयस्त्रयी॥ शिक्षेत्यादि श्रुतेरङ्गमोंकारप्रणवौ समौ॥ इतिहासः पुरावृत्तमुदात्ताद्यास्त्रयः स्वराः॥ आन्वीक्षिकी दण्डनीतिस्त
र्कविद्यार्थशास्त्रयोः॥ आख्यायिकोपलब्धार्था पुराणं पंचलक्षणं॥ प्रबन्धकल्पना कथा प्रवल्हिका प्रहेलिका॥

सम: स्मृति

स्मृतिविहितो धर्मः स्मृतश्च लौकिकवैदिकश्च वेदमूलत्वात्स्मृतेः॥ तद्विधिरिष्टाख्यस्तत्र यो धर्मस्य प्रमाणं इत्येके। ऋच्यते स्तूयतेऽनयर्क्॥
स्यति पापं साम। इज्यतेऽनेन यजुः। त्रयी॥ शिक्ष्यते ज्ञायतेऽनेनांगं। उपकारकं शिक्षा कल्पो व्याकरणं निरुक्तं ज्योतिषांगतिः। छंदोविचितिरित्येते षड
ङ्गा वेदस्याष्टौ॥ ओंकारः वर्णः प्रकारः [illegible] प्रणवः॥ इति ह आसीदितीतिहासः। इत्येवमर्थो हः किं जातं पुराव
त्तं पूर्ववृत्तं॥ उदात्तानुदात्तस्वरिताः॥ [illegible] एकश्रुतिस्तु स्वराधिभागः [illegible] सांहितप्रपञ्चसारे [illegible]॥
न्वीक्षा यौक्तिकी तस्याः साऽऽन्वीक्षिकी तर्कविद्या दण्ड्यतेऽनेन दण्डः [illegible] नीतिरर्थशास्त्रं [illegible]
गे [illegible]॥ आख्यायिका। उपलब्धार्थकथा [illegible] पुरापि नवं पुराणं। सर्गश्च प्रतिसर्गश्च वंशो मन्वन्तराणि च। वंशानुचरितं॥
चैव पुराणं पंचलक्षणं॥ प्रबन्धस्य कल्पना कथा। [illegible] प्रवल्हिका प्रहेलिका [illegible] इति स्वामि
प्रहेलिकादि [illegible] यदि शास्त्रमित्यपि [illegible]

था॥ [illegible] धर्मसंहिता [illegible] मन्वादिभिः स्मरणं स्मृतिः॥
धर्मसंग्रहात्मिका धर्मसंहिता स्मृतिः॥ [illegible] समाहरणं समाहृतिः [illegible] समस्यते समस्या किंचिदर्थप्रतिपादकं [illegible]॥
[illegible]
[illegible] किंवदन्तीति किंवदन्ती लोकप्रवादः॥ [illegible] जनश्रुतिः [illegible]
[illegible] वार्ता [illegible] आह्वयः [illegible] नाम॥ [illegible]
[illegible] हूतिः [illegible] आकारणं आह्वानं [illegible]
[illegible] विवादः [illegible] व्यवहारः [illegible] उपन्यासः [illegible]

स्मृतिस्तु धर्मसंहिता समाहृतिस्तु संग्रहः॥ समस्या तु समासार्था किंवदन्ती जनश्रुतिः॥ वार्ता प्रवृत्तिर्वृत्तान्त उदन्तः स्यादथाह्वयः॥ आख्या
ह्वे अभिधानं च नामधेयं च नाम च॥ हूतिराकारणाह्वानं संहूतिर्बहुभिः कृता॥ विवादो व्यवहारः स्यादुपन्यासस्तु वाङ्मुखं॥ उपोद्घात उ
दाहारः शपनं शपथः पुमान्॥ प्रश्नोऽनुयोगः पृच्छा च प्रतिवाक्योत्तरे समे॥ मिथ्याभियोगोऽभ्याख्यानमथ मिथ्याभिशंसनं॥ अभिशापः प्रण
ादस्तु शब्दः स्यादनुरागजः॥ यशः कीर्तिः समज्ञा च स्तवः स्तोत्रं स्तुतिर्नुतिः॥ आम्रेडितं द्विस्त्रिरुक्तमुच्चैर्घुष्टं तु घोषणा॥ काकुः स्त्रियां
विकारो यः शोकभीत्यादिभिर्ध्वनेः॥ अवर्णाक्षेपनिर्वादपरीवादापवादवत्॥ उपक्रोशो जुगुप्सा च कुत्सा निन्दा च गर्हणे॥ पारुष्यमति
वादः स्याद्भर्त्सनं त्वपकारगीः॥ यः सनिन्द उपालम्भस्तत्र स्यात्परिभाषणं॥ तत्र त्वाक्षारणा यः स्यादाक्रोशो मैथुनं प्रति॥ स्यादाभाषणमालापः प्र
लापोऽनर्थकं वचः॥ अनुलापो मुहुर्भाषा विलापः परिदेवनं॥ विप्रलापो विरोधोक्तिः संलापो भाषणं मिथः॥ ३०॥

स्मृ॰ यशे॰ उदाहारः॥ वाग्

[illegible] स्मरणं स्मृतिः [illegible] ॥ [illegible] पर्यायाः [illegible]
[illegible] हूयते [illegible] आख्या [illegible] उदाहारः॥ [illegible] इयं [illegible]
[illegible] कीर्तिः [illegible] स्तूयतेऽनेन स्तवः [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] विप्रलापो [illegible] संलापः [illegible]

अ: को: बोध्यसाकेपा स्थि सो गो नागापाको शीर्ष्ठ वेष्ठण। कस्तूरी वा दुम्भ दुम्हा घाडेमणा मिश्रणादिकस्य तमिति वक्तव्यं दुदे वणा सुषिरे धानं वेसण स्वा घनं। च व तानि च
४४ देह्न मात्रव्यक्ते वा दुकम। कस्य स्वरू स्वाघो विरुद्धं कस्य तं। उरवादिना वितानं वैकरवस्वरूपं वाद्यिकं। वाद्यो वाद्य इत्यर्थः। कस्य ४५२। उदरे वक्र माणः।
यथा रूपतीवा कर्कश गृह्ण्व: रूपकृष्ठ च:। हिंसू त्वर्थः। वर्तो वदे हुम्बती पापनों कः। आनद्धमतीस्य स्मः। पाव:॥ कांस्यस्व साध: कंसः। कांस्ये तिकास्याः॥
सापसेते तस्यां सं। साम यस्ये वौलादिकस्तत:। ग्रे: स्त पिवस्य व्याप्त ४५४ मिमिते तिष्ठतामिवि क्कर्ष्टचा। मापेनवं ग्राम्यं। ग्रामा यस्वरवर्जौ। स्व समा वर्णानृषभ
स्यस्य स्यति हेतु स्वाम्नी। तं। साम्यः प्रदं सौम्यादि। पिर्यं सत्य व वचनं स्वनं। स्फुटमतेस्स वां। सं व्य तदूलंवस्स ततं॥ आमोस्य विस्र धंसं कृतं ज्ञि ष्ठ च॥
यथा। कं धोमति कपाद्वि ध्यानसमंगु स्थिवाक्यम्। तमग्री वः पत्य कं च तमभिक्षो १स्य पृ कायत ४७ अमस पूर्णोद्घारितं। आनंद्धनौं हेषुनः करणमस्मु।
कतं शोविति दीर्घः। मि ष्टेवः स्य लारः। पि तुष्टिवोवाः दीर्घा स्य केमति शावं अपसं व धं दहाद दिमादिवाकं। सरूपादायार्थ पू रमं तम विशेषे रत्नसंघ

रूपतोपः रूपवचनपवापस्यनिरूपवः। अमस्ती वद्दु वद्दु:सार्ध्यं वैतापि स्या लिक ४९का। तं देन्ना वाद्याद्यं विकंस्य वाद्यो दस्य निषूले रे ४७॥१॥
रुणतीवाद्यका व्याणीस्य। तकयोक स्वाभाविका। स्थल पष्ठ मधुरं सांत्वं संयानं हृदयंगमं ४८ निष्ठुरं परुषं ग्राम्यं अश्लीलेऽस्तु नृतं प्रिये सत्येऽथ
संकुलक्लिष्टे परस्परपराहते ४९ लुप्तवर्णपदं ग्रस्तं निरस्तं त्वरितोदितं। अम्बूकृतं सनिष्ठीवं अबद्धं स्यादनर्थकं। अनक्षरमवा
च्यं स्यादाहतं तु मृषार्थकं। अथ म्लिष्टमविस्पष्टं वितथं त्वनृतं वचः ५१ सत्यं तथ्यमृतं सम्यगमूनि त्रिषु तद्वति। शब्दे निनादनिनदध्व
निध्वानरवस्वनाः ५२ स्वाननिर्घोषनिर्ह्रादनादनिस्वाननिस्वनाः। आरवारावसंरावविरावा अथ मर्मरः ५३ स्वनिते वस्त्रपर्णानां
भूषणानां तु शिंजितं। निक्वाणो निक्वणः क्वाणः क्वणः क्वणनमित्यपि ५४ वीणायाः क्वणिते प्रादेः प्रक्वाणः प्रक्वणादयः। कोलाहलः क
लकलः तिरश्चां वाशितं रुतं ५५ स्त्री प्रतिश्रुत्प्रतिध्वाने गीतं गानमिमे समे॥ इति शब्दादिवर्गः॥६॥

वंध्याक्षतो याति स्व पुष्पकृ

तत्रोध्वः॥ मगात् हीनमिस्वारः स्वराध्वं गध कर्ण्दरः॥९॥ सोऽकंठं तं तु सो सास्वं मणितं रतिकूजितं॥ मध्यं कु धंमनोहारि विस्पष्टं मकटोदितमिति
कविमाव:॥ स्नेहे दिर्वृं। स्वस्वसारं धा वेति साध:। विगतं तथा समं यत्र वितथं॥ ५५॥ सतिसाक्ष्मतं। तथा सा करणं। समं वतिसम्पक
विस्पष्टी वाते समीचीन: पुरुषः समीचीनो वाक्॥ समः स्वमीत्वं च तावत्र त्वये समि: अयेतत् समक्रु व्ययं। वाग्देवास्ति पूजा: सत्यानी: स
संज्ञाव: सत्संबद्ध:। यदातु सत्य वा स्याद्विनाद। इति वर्णते तदापि त्रिषु॥ सत्सं कृतं। सतः पुमान्। सत्यास्त्री। एवं गास्युनि पूराद्य:॥५४॥
नैनादन्ते हि निनादप। यह नर्तस्तो वा वि जाया त्रिरुकछवो: तुपसर्गेनव इति धना संघट्तो यस्मरितिना कूक करतं स्य स्थापित ईस्य वादिष्कारे ति। एते
ध्वनि तमा ते षोलपमात्र पदालणोच करणे धारण यो वेति। चकारेण नाद नुपसर्गाद् इतिमासाम्येना कर्मणा त्यृत्वा तु पसर्गाति कलो विणाचारमेव घा
सोविकल्पात। सोऽपसर्गा र्धं हित्वनालंयायं प्रकृतं। एवं स्कन्दाणाम्कालादि। कोलाहलत्रूकरामाहतेत्वासमति कोलाहलः। कलेनाकलः स्वामी
रुतो हि प्रात्रः। कृतमस्तुल्या वासितनविधि:। तिर्यचो महागा स्वादयः तिर्यं सो निष्ठा पंचधानव तोति सू प्रतीच्चू सूयते प्रतिष्कता प दरसरताप्राकतानां

श्री:। स्वा:
१५

निषादस्त्वस्मिन् मूरागो निषादः निषादोऽपि॥ ऋषभगोकृतसंवादित्वात् ऋषभः॥ गम्भीरं त्रयोऽपि च मते गाव स्वरसंयता मिलनं का ज्ञाविकं गांधारं क्रौंच·
फलितिमभ्यसं॥ पुष्पसाधारणेऽकालेऽपिकः सकुतिवं स्वयं क्षेत्र तेह्रिपते वाज्ञानिषादं वं हेतोः॥ गांधायति गांधारः षड्भ्यो जातः षड्जः। नासांकं ठ। मरस्थ
रूक्षिकादंतांच्च संस्पृश्य। षड्जः संजायते यस्मात्तस्मात् षड्ज इति स्मृतः। अवतो ध्यैवतः॥ नाभिवाग्नावीणाच हृदी वीणा स्वरा धारो विशा कण्ठ दोद्वोह्नु
कारमात्रेऽपि ते तो क्ताः ६ मध्यादित्यैव। मध्यमे ऽपि वा वादे काकलोर्ध्व कलो। स्पांकताति कल्पति दूलिषा कुलः॥ मंद्रते मंदः मन्दोपि। धू ना वि त्यैव। नाम्नसति स्व
रं यथा वेस्तारः प्र तिरउ:। रणो करमिमं द्रस्य वाक्यंसति विशेषधृति:। सप्तकं व मध्य: तारोऽत्युच्चैस्त्रिषु ते॥ कतमंद्रताराः। मूर्छितगा:॥ सम वि
तेश्वा तो लयो ऽपि तालादिर्यत्र। एकं तालमस्य ताळो मानमस्य कतालः। कसमिन्वितका लयः। एकं तत्र तस्य एकतानो वा। एकतान मना कुलमपि निर्मुक्तः। वेतिसायते स्को
रसं वीणा। वल्लते स्वरैः वल्लकी। विपञ्चयति स्वरान् विपंचन्ति त्वपंची। स्वयं विपंची। पंचत्वा। परिवादयत्यवश्यं सप्त स्वरान् त्वं तेव्री त्वनना व्रतानां। आदित्रा
धान्तैर वाद्ये वगर ज्ञकि मुरादि। आनह्यते चर्मणा आनद्धं। अव्वनद्धं वा। आदिशब्दात् पटहकरटादिः। सुषिरमिति गम्भा॥ ऊषमण्डपीतिर:। कांस्यमयस्ताली

निषादर्षभगांधारषड्जमध्यमधैवताः। पंचमश्चेत्यमी सप्त तंत्रीकंठोत्थिताः स्वराः १ काकली तु कले सूक्ष्मे ध्वनौ तु मधुरास्फुटे कलो मंद्रस्तु
गंभीरे तारोऽत्युच्चैस्त्रयस्त्रिषु २ समन्वितलयस्त्वेकतालो वीणा तु वल्लकी। विपंची सा तु तंत्रीभिः सप्तभिः परिवादिनी ३ ततं वीणादिकं वाद्य
मानद्धं मुरजादिकं। वंशादिकं तु सुषिरं कांस्यतालादिकं घनं ४ चतुर्विधमिदं वाद्यं वादित्रातोद्यनामकं। मृदंगा मुरजा भेदास्त्वंक्यालिंग्योर्ध्व
कास्त्रयः ५ स्याद्यशःपटहो ढक्का भेरी स्त्री दुंदुभिः पुमान्। आनकः पटहोऽस्त्री स्यात् कोणो वीणादिवादनं ६ वीणादंडः प्रवालः स्यात् ककुभस्तु
प्रसेवकः। कोलंबकस्तु कायोऽस्या उपनाहो निबंधनं ७

वादित्रं। आदित्राद्यातोद्यादि॥ वाद्यते घटः प्रसेविघनः वाद्यते आहन्यते च। यत्स्वर
तः। ततं चैवावनद्धं च घनं सुषिरमेव च॥ चतुर्विधं तु विज्ञेयमातोद्यं लक्षणान्वितं॥ मृद्विकारत्वात् मृदंगाः। मुरजं मुखं गोविंदा करास्त्रेषु मानस्तु तानरज
॥ भेदाः एषां विशेषाः। अंक्यः आलिंग्यः ऊर्ध्वकः। आलिंग्य आलिंगनात्। आलिंगे स्यादर्धिषा आलिंग्य वादनात्। ऊर्ध्वकस्यैकेन करेण वादना हर्षुका
यतिकर्तृकः॥ आज्ञो गीकाम्य: आमृण्मय हृदय त्वक्वाक निश्चलं कोण्यसमभ्यस्त पदकः॥ आलिंग्यो वगौ पुच्छोममध्य दक्षिण वाममा:। ताड्ये।
वेतत्वादुपात्रादो यशश्री घं पटहो देप्यते सप्तस: पटह:। ढक्कात्यगस्कं नाम्य तिढक्का॥ विभेत्यस्मात् भेरी। संभापि। दुंदुभिरंबक निमाद्य यति।
वाद्ये दुन्दुभिः। आ आनि त्यानकः। आस्फेटोत पिनाचा वाह्नः। कूणस्य नैत कोणः वादन का ष्टं। ढक्का सुप यो गि। क्रूणन्ती। प्रातत न्त्री एष्येनेन वाद्य
ते आनतरेव कोणो वादित्रवादनमिथ्यादिः॥६॥ कं वृन्दमीणायंडः प्रवालः स्त्रवादि वालेः। प्र छन्नकृतः। प्रवालो च त्रिकाहृदयवि दुप्रेन च पङ्ग
ते॥ कं कन्ते कक्क ४२। दंड: धाः नादगां नात्रा। च दीक प्रमं प्रसे प्रसेवनवस्त्रया छल्यते। केश व तंबते तंत्रो। कैलपमंत्री कोलंबकः। कुत्त्सं स्यात्
ऊषस्या यांकंवकन्। येनवर्मणा बध्यते यत्तते अस्मिन् धरते वा॥७॥ ताल: प्रसंजाप्तमना:॥ ताडेकेतकबत्समृड्डदाक्षी वाद्ये प्र॥ तालम

२५।

श्री॰ कौ॰ [illegible]
१५ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] १५

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

अ॰ दी॰
९६

[illegible]

[illegible]

[illegible]

DR. BHAU DAJI

[illegible]

[illegible]

[illegible]

४८१

अ॰ को॰ [illegible]

५७ [illegible]

[illegible]

[illegible] २७

[illegible]

रा॰ ध॰ [illegible]

[illegible]

अ॰ को॰ सक्रियते त्र संसारः संधन इति केचित् ॥ कारा पापानां यातिस्तु आत्मनः कालसूत्रं ॥ आदित्रा वा सामि श्रो धनानि चास्या यः ॥ सत्वा आप्नोति नः स्वादं तीति ॥ प्रकर्षेण इताः प्रेताः परेता
१८ मनिवाहिकाश्च ॥ नारकाणां दाः ॥ विगत तरले अहं पाताले संसाः ॥ विगत तरणि विनौ का वा ॥ निःक्रांतास्तैः स्त्र मा आगानि त्री ति [illegible] विशति ऊं ते त्रां विष्टिः नरकेऽद्व क्षिपः ॥ आ
ऊबले दुः ॥ [illegible] अति किं पदाम्नी ॥ आ मस्तकेवा आकू वेलनयोषिष्टिः कर्मकृत कर्मणोरपातिश्चाम्बलः ॥ क स्वर्ग सार्यालि आ पुर ॥ यतनिकारा दोणिच ॥ पा
तयति पातत्र ॥ नारकी कृष कुंडा निःखानादि यातना यस्मिन् दुःखं ॥ प्रसू ते अर्तिं दुःखं ॥ आत्म स्मो ना वः वैमनस्यं [illegible] ॥ यद पि मनः पीडार्थाः इति स्कंधाः ॥ यमा ला ॥ दुः ॥
खपस्मृतिं ऊ अति पास मानि वेदना ॥ दुःखमाधिः प्रकृति ऊमितिका स्य [illegible] विष्णुतिकष्टं ॥ कष्टं प्रविष्य तीत्याकुः ॥ कच्छु ग्रहणे यो छुड् इति ते ॥ कर्षति करूति वा
कष्टं ॥ आसमंतात्स्वि यं लाती त्यासी ॥ आएतानि त्राणि पातलानि ॥ तन्त्रेतु न वाप्य कार्थाः ॥ एषां दुःखादीनां मध्याद्द्विनेष्यनिष्ठ दुःखकष्ट कच्छ्रानि निम्नः ॥ [illegible] दुः
खान्दुःखरूपदाच ॥ दुःखकरो निर्गुणः ॥ सर्वदुःख विवेकिनः ॥ [illegible] ॥ [illegible] सक्नाति कृदः ॥ आपच्चरकं धायते स्मिन्निति ॥ तद्धि ॥ कर्मण्यधिकरणे ॥

संहारकालसूत्रं च त्याद्याः सत्वा स्त्रमारकाः प्रेता वैतरणी सिंधुः स्यादलक्ष्मीस्तु निर्ऋतिः विष्टिः नरकेऽवाराजूः ॥ कारणा तु यातना तीव्रवेदना ॥ पी
डाबाधा व्यथा दुःखमामनस्यं प्रसूतिजं ॥ [illegible] कष्टकृच्छ्रमाभीलं त्रिष्वेषां भेद्यगामि यत् ॥ [illegible] ॥ समुद्रोऽब्धिरकूपारः पारावारः सरि
त्पतिः ॥ उदन्वानुदधिः सिंधुः सरस्वान्सागरोऽर्णवः रत्नाकरो जलनिधिर्यादःपतिरपांपतिः ॥ तस्य प्रभेदाः क्षीरोदो लवणोदस्तथापरे [illegible] ॥
आपः स्त्री भूम्नि वार्वारि सलिलं कमलं जलं ॥ पयः कीलालममृतं जीवनं भुवनं वनं ॥ कबंधमुदकं पाथः पुष्करं सर्वतोमुखं ॥ अंभोर्णस्तो
यपानीयनीरक्षीरांबुशंबरं ॥ मेघपुष्पं घनरसस्त्रिषु द्वे आप्यमम्मयं ॥ भंगस्तरंग ऊर्मिर्वा स्त्रियां वीचिः ॥ [illegible] ॥

चेति किं ॥ एषां वासनाहेनेस्तु दकस्तो दः ॥ न कुं पृणोति मर्यादापालनादकूपारः ॥ पारमावृणोति पारावारः ॥ पारमिना वा अस्य वा उत्तरत्वात् ॥ उ
दन्वानुदधौ चेति साधुः ॥ स्यंदते सिंधुः ॥ सरांसि संत्यस्य सरस्वान् ॥ सगरैः खातः सागरः ॥ अर्णोस्यास्ति अर्णवः ॥ [illegible] लिपाद सि
पातिर्यादःपतिः ॥ पाथः पति स्थिके ॥ [illegible] मध्यम पांय ते रितिदर्शना [illegible] कू का ॥ वा चिन्ता लोकप धर्मो ऽवार पारस्य उदस्यो
दः सेख्यायां आपरे ध्रुव स्थतोद स्फरो दे स्वरूवा हृदाः ॥ [illegible] कं त्याप: स्त्रियां बहुत्वे ॥ वृणोति वाः वारिच ॥ सरति सरति सेरतलौ ऐरेत्कं ॥ काम्य
ते कमलं ॥ उज्झति जलं पयते पायते वा पयः ॥ पयगतौ ॥ पीडू पाने ॥ कीलाज्वा आवति वारयति कीलालं ॥ न म्रियते तेनेत्यमृतं ॥ जीवत्यनेन जीवनं ॥ ॥
वनते पाल्यते वनं ॥ भवत्यस्मात् सर्वं भुवनं ॥ कं बध्नाति कबंधं ॥ एत्यापचतः ॥ कबंधस दितिर्कन्तेकम्बंधमिति केचित् ॥ उनत्त्युदकं ॥ पाथ
ते पाति वा पाथः ॥ पुष्णाति पुष्करं सर्वतो मुखं सर्वदिगते ॥ आमनस्थः ॥ ऋणोत्यर्णः ॥ कद तितोयं ॥ कः सोत्र आ [illegible] ॥ नयति नीरं ॥ आ
सृते क्षपति वा क्षीरं ॥ अंबनु ॥ शं वृणोति शंबरं ॥ मेघानां पुष्पसवः ॥ दकं आव नीयं वाप्यं आदक जावणिवा: एकोच इति मयट् ॥ आप्यम्त्य टी॰ अ॰
मृतं ॥ अतएवाप्यं चेति पाठ सूत्रं ॥ प्रभते तरंति उर्मीति वीचीति वाक्यानि ॥ कम्प्रा वा स्त्रियाः मिति का द्वित ॥ वा वाक्नि त्यस्तो ॥ [illegible] ॥ १८

ऊर्ध्वं ऊज स्तु त्वोलः ॥ कल्लोलं तेनेनत्वेनेति कल्लोलः ॥ कलिः क्रमिता ओ जलत्वे के ॥ उहना आयु [illegible] ॥ आवर्तते सं प्रच्छेन अंभसा वर्तः ॥ पृषंति सिंचंति पृषत् रूपसेचनं ॥ अ
ति ॥ बिंदति बिंदुः ॥ विप्रुष्यते ॥ विगतः प्रोषो दाहोऽस्य विप्रुट् ॥ चक्राकारेण पात्य धः पुटं भिन्त्वा निर्यान्ति सुपाश्याः [illegible] ॥ चक्राणीति च ना ॥ नद्यं कस्य [illegible] त्रोटा
भ्रमः ॥ तेनातो भ्रमाः पृथ्वा जाया उत्सप्राः ॥ कूल तिकूलं ॥ रुध आवरणे ॥ रुणद्धि रोधः ॥ तरंत्यस्मात्तीरं ॥ तीर तीरे दीप प्रदीप [illegible] ॥ तटत्युत्सृता त्रिस्त्रातटं
तत्रादिः परे पारं [illegible] पारगते प्रमाण्याः सीमाः मिति अवाक [illegible] ॥ [illegible] कूलयोर्वारस्य तत् पत्रमात्रा [illegible] ॥ [illegible] स्यात् अवान्तरवारि
यं ते स्यात् वारं न मायते वारयोः कूलयोर्मध्यमात्रं ॥ पाय्यते पवाहः ॥ द्विर्गता आपो यत्र द्वीपं ॥ अंतरगता आपो यत्र अंतरीपं ॥ [illegible] सोपद्वत ॥ [illegible] त्यवसा
सां तः ॥ [illegible] तोयात् कमेला [illegible] तेपुलिनं ॥ पुलो महत्त्व मस्यास्ती तिलन ॥ [illegible] सां वाना [illegible] पुलिनं ॥ तदेव प्रकृतं ॥ सिकतास्या [illegible] सैकतं ॥ [illegible] वि ता
वैवेत्यत ॥ निषीदंत्यस्मिन्निति निषीदं तेवलेति वा निषद्वरः ॥ जमति प्रसते जंबालः ॥ पंकते पंकः ॥ [illegible] सितः शादः ॥ कर्णाति कर्दमः ॥ [illegible] ॥ [illegible] सु ॥
[illegible] तिपरिवहंति वर्धेनिर्गमस्याः स्तेपरीवाहाः ॥ [illegible] ॥ कूपाभिधानात् परिवाहाः [illegible] ॥ [illegible] संख्यायां प्रश्वाहः [illegible] ॥ [illegible]

महत्सूल्लोलकल्लोलौ स्यादावर्तोऽम्भसां भ्रमः पृषंति बिंदुः पृषताः पुमांसो विप्रुषः स्त्रियः ॥ चक्राणि पुटभेदाः स्युर्भ्रमाश्च जलनिर्गमाः ॥ कू
लं रोधश्च तीरं च प्रतीरं च तटं त्रिषु ॥ पारावारे परार्वाची तीरे पात्रं तदंतरं ॥ द्वीपोऽस्त्रियामंतरीपं यदंतर्वारिणस्तटं ॥ तोयोत्थितं तत्पुलिनं ॥
सैकतं सिकतामयं ॥ निषद्वरस्तु जंबालः पंकोऽस्त्री शादकर्दमौ ॥ जलोच्छ्वासाः परीवाहाः कूपकास्तु विदारकाः ॥ नाव्यं त्रिलिंगं नौतार्ये स्त्रि
यां नौस्तरणिस्तरिः ॥ उडुपं तु प्लवः कोलः स्रोतोंऽबुसरणं स्वतः ॥ आतरस्तरपण्यं स्यात् द्रोणी काष्ठांबुवाहिनी ॥ सांयात्रिकः पोतवणिक् कर्ण
धारस्तु नाविकः ॥ नियामकाः पोतवाहाः कूपको गुणवृक्षकः ॥ नौकादंडः क्षेपणी स्यादरित्रं केनिपातकः ॥ अभ्रिः स्त्री काष्ठकुद्दालः सेकपात्रं तु सेचनं ॥

पतिकृतिः कूपकः ॥ [illegible] वोढुं ला [illegible] क्रियंते ॥ प्रकाशाः ॥ विदारान् कूपकाना कुः ॥ विदारयंति क्ष्मां विदारकाः ॥ नावतावत् ॥ [illegible] विदारो स्यात् कूपका
नाव्य [illegible] यत ॥ दुर्यतं वा ॥ पाकृदि सांको ॥ तरंत्यनया तरणिः ॥ तरतिः ॥ उडुप्यते उडुपं ॥ उडुपक ॥ कव कोले न कोलः ॥ को तवि संस्राय तिवा कोलः ॥ स्रवति
नः पोत प्लव क योः कोलः ॥ काष्ठ [illegible] तरस्य तेन [illegible] ॥ [illegible] तेनेति पण्यं ॥ पण्यं [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] द्रोणी काष्ठानि [illegible] ॥ द्रवति तौ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] सांयात्रिकः ॥ [illegible]
वातत्रपाते वाहनं ॥ कर्णो [illegible] ॥ [illegible] ॥ नावा तरति नाविकः ॥ नौ [illegible] ॥ नियच्छंति नियामकाः ॥ [illegible] ॥
ते ॥ पो ते [illegible] धार [illegible] ॥ कूपे आधारः गते का मति कूपकः ॥ [illegible] कूपक [illegible] ॥ [illegible] नौका दंडः ॥ [illegible] ॥
[illegible] क्षेपणी [illegible] ॥ [illegible] निपात मत्रिस्के निपातः ॥ [illegible] ॥ [illegible] कादि कोटि पात्रे च
[illegible] काष्ठकुद्दालः ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥

अ०को० स्फटिक्यां स्फटिको मकण्योः हिमजातादोषौः स्फटिका॥ अर्द्धं नावोर्द्धनावं। नावोर्द्धेगोः अर्धाद्वे ति च॥ नावमतिक्रान्तं तु अतिनु तं। अतिनोः पुमान् स्त्री वा। त्रिष्वागाधा
१९ त् अच्छ कर्दमो मिविधावाद्‌। अच्छते अच्छ इति वा अच्छः। कलुषति हिनस्ति कलुषः। आविलः पङ्कैर्व्याविलः। आविलते आविल भेदने। नमति निमवति वा निम्नं
। गाधुमासे। गाधे निमग्नं गतिं गभीरं गम्भीरं च। उद्गतं तानं उत्तानं। गाधादुन्नतं। नास्ति गाधः प्रतिष्ठा यस्य अगाधं। नास्ति तलेषु स्पर्शो यस्य तत् अतलस्पर्शं॥ के वर्त्तते कैवर्त्तो मत्स्य
दिः तस्यापत्यं कैवर्त्तः॥ दाशति दाम्नोति वा दाशस्तस्मात् दाशाः॥ धीयते आधियं ते धीवरः १६ आनयति मत्स्यानानायः मत्स्यग्रहणसाधनं सूत्रं॥ पवते म
त्स्यानाम् पवित्रकम् पवित्रं मत्स्या आधीयन्ते अस्यां मत्स्याधानी कुत्सितं वेणते अस्यां मत्स्याः। कुवेणी वेणगतौ मत्स्यवेधनार्थः मत्स्य कण्टकिका च॥ बडिशं रूप
तिबडिशं वेधनं। विधविधाने इत्यस्मात्। मत्स्य वेधनमिति स्यात्॥ १७ रोमपरिच्छन्नः॥ झषति झषः॥ मायति मत्स्यः॥ मन्थोऽपि मीनाति मीनः। प्रह्लादो विसारः तस्मात् वैसारिणोम
त्स्या इति स्यादण्डजाः॥ स्पन्दते आधिमत्स्य वर्त्ते स्थिते कर्णद्विपद्य विसारः॥ शकलानि पृष्ठे स्पर्शसन्ति शकली स्मृता कङ्क इत्यर्थः। गड्गडी अगाध तिर्पुच्छाकोट नास्ति चा
ति गडकः॥ शकुलोऽर्भकः स मत्स्यमात्रे। विशेषानाह॥ सहस्रदंष्ट्रो वा दाशो नाम मत्स्यः॥ पाठीनः चित्र वल्ति॥ वकुटं द्वात्वा स्यात्‌ यतीति सकृत्वेन पद्म तेवा। एतौ स्यादन्य

यानपात्रं तु पोतोऽब्धि मग्नत्रिषु स्फटिक्यां स्फटिकोऽमकण्योः हिमजातादोषौः स्फटिका १४ क्लीबेऽर्द्धनावं नावार्द्धेऽतीतनौकेऽतिनु त्रिषु॥
त्रिष्वागाधात्‌ प्रसन्नोऽच्छः कलुषोऽनच्छ आविलः॥ १५ निम्नं गभीरं गम्भीरमुत्तानं तद्विपर्यये अगाधमतलस्पर्शं कैवर्ते दाशधीवरौ १६ आना
यः पुंसि जालं स्याच्छणसूत्रं पवित्रकं। मत्स्याधानी कुवेणी स्यात्‌ बडिशं मत्स्यवेधनं १७ पृथुरोमा झषो मत्स्यो मीनो वैसारिणोऽण्डजः। वि
सारः शकली चाथ गडकः शकुलार्भकः॥ १८ सहस्रदंष्ट्रः पाठीनः उलूपी शिशुकः समौ। नलमीनश्चिलिचिमः प्रोष्ठी तु शफरी द्वयोः १९॥ क्षुद्रा
ण्डमत्स्यसंघातः पोताधानमथो झषाः। रोहितो मद्गुरः शालो राजीवः शकुलस्तिमिः॥२० तिमिङ्गिलादयश्चाथ यादांसि जलजन्तवः॥ तद्भेदाः शिशुमारोद्र
शङ्कवो मकरादयः २१ स्यात्कुलीरः कर्कटकः कूर्मे कमठकच्छपौ॥

स्पर्शोयो निःशुनाम्नलिक तिलकत्रपादेनंतः॥ मच्छं पतति। भ्रुसिवरत्वणं तथा
शकलमीनः। झला झेवा। वायते लियते च विलि चिमः। विलि विमनस्ति दोषक दितिवेशः॥ प्रोष्ठति शिल्पकारित्वात्‌ प्रोष्ठी च शफा शाति शीघ्रगतित्वात्‌ शफरी। सूक्ष्मा क्षुद्रा॥
णा क्षुद्राण्डानां मत्स्यानां संघातः पोता। आधीयन्ते पोता अत्र पोताधानं। झषा मत्स्य विशेषाः अमी। रोहितो रक्तत्वात्‌। मज्जति मद्गुरः॥ शालते शालः॥ राजीः संयस्य
राजीवो वक्ष्यमाणः॥ शक्नोति गन्तुं शकुलः। तिम्यति तिमिः॥ तिमिं गिलति तिमिङ्गिलः॥ गिलेर्गिलस्येति अम्। आदि शब्दात्‌ तिमितिमिङ्गिलं गिलनं द्यावदादयः
२१॥ यान्ति यादः॥ जलजन्तु जले चरः॥ जन्तवः॥ शिशुमारः सं॥ मा कुर्वन्ति किंचिदिति शिशुमारः मारकः। आदिशब्दात्‌ जलहस्त्यादि
ग्राहाः॥ को लीयते कुलीरः कुलीनमीरयति वा॥ कर्कटकः कर्कत्वात्‌। यत्‌ कोटिल्यः कर्कटस्यधर्मो गोदिराक पुत्राः॥ कुलं। कमठ ॥ कूर्मति क
र्कटः॥ कुत्सित ऊर्मिर्वेगोऽस्य इति वा कूर्मः॥ काम्यते यत्स्वार्थं के मठति वा कमठः॥ कच्छेन पीवति कच्छपः॥ श्रीरामचन्द्राय नमः॥ राम॥ राम॥ राम॥ राम॥ श्रीः स्वाः
॥श्रीसीतापतये नमः॥ राम॥ राम॥ राम॥ राम॥ श्रीहिमस्कन्धस्य हे ज्ञानदाय नमः॥ राम॥ राम॥ राम॥ राम॥ श्रीविघ्नराजाय नमः॥ श्रीरा १९

गृह्णाति ग्राहः। नक्रं नागामक्रः। यत्‌ कोविसोपितिण्ः। अवह्रियते येनेति नि गाचवादिस्ते। वहजोपा स्थूल शरीरा। यस्य। पुंसि स्त्री यां च स्यात्‌। अवहरति वा अवहारः॥ नेलिः।
न क्रामति नक्रः। कुम्भिर्दृश्यति कुम्भीरः॥ महिं समति मक्षिकि॥ महीलता गण्डूपदः। गडस्य यस्य गण्डूपदः। किंचित्‌ चुरूपति किंचुलकः। निकृन्तति निहाका॥ गोधिका॥ गृह्णाति गोधा अतिविवि
कृ यादसां कर्कचरः शालूर कन्दरम्भ्यादाभिनिहितात्‌ रक्तपा। जलौकसोऽपि। रक्तं पिबन्ति रक्तपाः॥ जलौकाः। जलमोको अस्याः जलौकाः॥ रक्तपादि जलौका इति पश्चाद्‌ उक्तः॥
स्ता मुक्ता स्फोटन प्रस्फोटति मुक्तास्फोटः॥ शोचति शुक्तिः॥ शुक्ति कालिका॥ शं खनति शङ्खः॥ काम्यते कम्बुः॥ क्षुद्रश्चासौ शङ्खश्च क्षुद्रशङ्खः॥ किम्‌ यः। शङ्खानां नखा इवाग्रस्य यात्‌ शङ्खनखा
शम्बूको दीर्घकः। जलशुक्तयः॥ भेकः शब्दं करोति भेकः। मण्डयति मण्डूकः। वर्षासु भवति वर्षाभूः॥ शालते शालूरः। प्लवते प्लवः॥ दृणाति
दर्दुरः। शिली। शिलति शिली। नाम्नासिचि। गण्डूपदी। भेकी॥ वर्षाभ्वी कमठी। डुलति डुलिः॥ मद्गुरस्य प्रिया शृङ्गी॥ दुर्नाम्नी दुर्नामा
दीर्घकोशा यस्याः दीर्घकोशिका॥ जलम्‌ आशेते अत्र जलाशयः जलाधाराः॥ जलमाधीयते॥ अत्राधाराः ताः॥ आहवन्ति आहावः। निपिबन्त्यत्र
निपानं। निपिबन्ति यत्र निपानं॥ आहूयन्ते पशवस्तत्र आहावः॥ निपानं उपकूपस्य समीप॥

ग्राहोऽवहारो नक्रस्तु कुम्भीरोऽथ महीलता २२ गण्डूपदः किंचुलको निहाका गोधिका समे। रक्तपा तु जलौकायां स्त्रियां भूम्नि जलौकसः॥ २३
मुक्तास्फोटः स्त्रियां शुक्तिः शङ्खः स्यात्‌ कम्बुरस्त्रियां॥ क्षुद्रशङ्खाः शङ्खनखाः शम्बूका जलशुक्तयः २४ भेके मण्डूकवर्षाभूशालूरप्लवदर्दुराः॥
शिली गण्डूपदी भेकी वर्षाभ्वी कमठी डुलिः २५ मद्गुरस्य प्रिया शृङ्गी दुर्नामा दीर्घकोशिका जलाशया जलाधाराः तत्रागाधजलो ह्रदः २६ राम॥
आहावस्तु निपानं स्यादुपकूपजलाशये पुंस्येवान्धुः प्रहिः कूप उदपानं तु पुंसि वा २७ नेमिस्त्रिकास्य वीनाहो मुखबन्धनमस्य यत्‌। पुष्करिण्यां
तु खातं स्यात्‌। अखातं देवखातकं पद्माकरस्तडागोऽस्त्री कासारः सरसी सरः वेशन्तः पल्वलं चाल्पसरो वापी तु दीर्घिका २९ खेयं तु परिखा
आधारस्त्वम्भसां यत्र धारणं॥ स्यादालवालमावालमावापोऽथ नदी सरित्‌ ३०॥

शिलादि वृत्तं पङ्कपानार्थं कूपाधस्तात्‌ बन्धस्थानं। अन्धयति नीता अन्धुः प्रहिनोति वा प्रहिः
कः॥ प्रकृत्या संवृत्वा दिः॥ कुत्सितम्‌ ऊर्मिर्वा कूपः। उद्‌ अस्मात्‌ पीयते उदपानं। अस्य कूपस्यान्तर्भागादि धारणार्थं दारुमयं चक्रं यत्‌ त्रिका। कूपस्योपरि
काष्ठविनिर्मितं वीनाहः। मुखं बध्यते येन मुखबन्धनं॥ पुष्करं सन्ति यस्यां पुष्करिणी॥ खनति खातं दृढं सम्यक्‌ खनितं॥ तत्र खातं न खातं देवखातं सा करोति॥ देवानां खातं
। पद्माकरः पद्मानामाकरः॥ तडति तडागः। कासरस्य सरः कासारः॥ कं जलं सरति॥ सरसी। सरति सरः। सरसः प्रियत्वात्‌। वेशन्तः। जलं वेशन्त्यस्मिन्‌ वेशन्तः। पल्वलं पल्यते
॥ पल्वलं। अल्पं सरः। वापी। दीर्घिका। दीर्घा चासौ वापी च दीर्घिका॥ ३९ खन्यते खेयं परितः खन्यते परिखा॥ आधारस्त्वम्भसां यत्र धारणं अम्भसां॥
आधार्यते अम्भांसि अत्र आधारः॥ आधार्यन्ते यत्र आलवालं॥ आवालं। आवापः। आ समन्तात्‌ वाप्यते आवापः। नदति नदी। सरति सरित्‌॥ श्रीरामाय नमः। आवपन्ति वारि यत्र आवापः। आलं वारि वारयति
वक्रं॥ आलं यत्र तत्र वालं आलवालं। आवलत्यत्र वाति आवालं॥ आवपन्ति यत्र आवापः॥ नदति नदी॥ सरति सरित्‌॥ इति वारिवर्गः॥ राम॥ राम॥ राम॥ राम॥ श्रीसीतापतये नमः॥ राम॥
श्रीरामचन्द्राय नमः॥ २ ॥राम॥ २ ॥राम॥ ३ ॥राम॥ ३ ॥श्रीहिमस्कन्धस्य हे ज्ञानदाय नमः॥ राम॥ २॥ राम॥ ३ ॥राम॥ ३ ॥श्रीविघ्नराजाय नमः॥ राम॥

अ॰ को॰ कदी स्यस्याः कादिनीत्येके। धुनोतिधुनी। आ-आपो गच्छति आपगा। संबंधि नावो नवा गच्छति वा पगाः। कूलं करवाणि करणीयो धावनं कास्सरस्वती च। गां गच्छति गंगा। अगं
२७ गच्छति वा। विष्णुपदी। विष्णुपदी। जह्नुपदक्षेति साधः॥ जह्नुतापीताप्रो ... जह्नुकन्या। भागीरथी भगीरथस्य। कालिंदे न्नाम्न्येन। यम।
उक्रायणाद्वेव जाता। नर्मदां समवंशेपवपुरुरवस्या वतारि ताम्रेकत्रोद्भिः संस्त्र वो स्या। गौ नादि वादेह सास्रदान तोयाद्वा ता। शिते वसेता। यम्भान्ता। सकृत्या वाह्न्दा
उर्जा। वाहु सिरीयते तयते वाहुदा। वर्द्धते नर्मदा यया उत्ते नाव तारिते सा॥ शत पूर्ति न साधु वा कर तिस्रुति॥ एतद्वयं धनानां। स्रितद्रुः वसिष्ठं विपान्नि
तवतविपाट्॥ नदीयं। शो एव वण गतो। हिरण्यं वहति कृतिमा स्या वर्द्धेरत्रसे कार्या कुल्या। कुरते कुरु वेस्याध्वा। कुल्या धानं कृतं विद्या रिसंज्ञा यातव स्थिताः। दंप।
संकृतिरि त्यमेक ठंबा हेवमकमाते। मारणोच्छ्रतादानी वेति दीर्घश्च नवती चंद्रभागा भांसिरि स्ये पवहति चंद्रभागा। नद्यंम्या धः॥ चंद्रेण भागहो म्यस्ता चंद्रभागेत्के
। सरांसि संत्य स्यां सरस्वती। कवेरस्य कन्या देहसंध्यकावेरी यादि ह्रिस्त्री सा एताः। अन्याः सरय्वादि काश्चेद्रावतीर्वेत्राद्याः॥ [illegible] संभोगि न्नयोः संभेदो नदीस

तरंगिणी शैवलिनी तटिनी ह्रादिनी धुनी। स्रोतस्वती द्वीपवती स्रवंती निम्नगापगा॥ २९ गंगा विष्णुपदी जह्नुतनया सुरनिम्नगा। भागी
रथी त्रिपथगा त्रिस्रोता भीष्मसूरपि॥ ३१॥ कालिंदी सूर्यतनया यमुना शमनस्वसा। रेवा तु नर्मदा सोमोद्भवा मेकलकन्यका॥ ३२ करतो
या सदानीरा बाहुदा सैतवाहिनी। शतद्रुस्तु शुतुद्रिः स्यात् विपाशा तु विपाट् स्त्रियां॥ ३३ शोणो हिरण्यवाहः स्यात् कुल्याल्पा
कृत्रिमा सरित्। शरावती वेत्रवती चंद्रभागा सरस्वती॥ कावेरी सरितोऽन्याश्च॥ ३४ संभेदः सिंधुसंगमः। द्वयोः प्रणाली पयसः पदव्यां त्रिषु
तूत्तरौ ३५ देविकायां सरय्वां च भवे दाविकसारवौ। सौगंधिकं तु कह्लारं हल्लकं रक्तसंध्यकं ३६ स्यादुत्पलं कुवलयमथ नीलांबुजन्म
च ३७ इंदीवरं च नीलेऽस्मिन् सिते कुमुदकैरवे। शालूकमेषां कंदः स्याद्वारिपर्णी तु कुंभिका ३८ जलनीली तु शैवालं शैवलोऽथ कुमुद्वती
कुमुदिन्यां नलिन्यां तु बिसिनीपद्मिनीमुखाः॥ वा पुंसि पद्मं नलिनमरविंदं महोत्पलं ४०॥

णः॥ प्रणालस्तु जलनिर्गमः प्रणाली प्रणालो नालका तो। कुल मि
गंधयाम्यो प्रकरम स्यादित्री नपुंसकयोः शाकः॥ सवेरण्यदेविका देविकायां भवो दविकं दाविकं। सरय्वां भवो सारवं। सुगंधि एव सौगंधिकं। केन उदके कह
रं कारयति कह्लारं। हल्लति हल्लकं। रक्तसंध्यके रक्तसंध्यकं। रक्तोत्पलं। कोकनदं। उत्पलं। कुवलयं। नील
वर्णम्॥ अरविंदं नलिन स्यां मेति पञ्च॥ इंदीवरं। इंदिरा लक्ष्म्याः। वरं। इति। कैरवं। केरवं। केरवं ... कुमुदं। कैरवं। केनोति केन्दं
सः। तस्मिन् प्रियं कैरवं। शालूक। कंदमूलं। वारिपर्णी। कुंभिका। कुंभिका। कुंभिका। वारिपर्णी॥
नीलेका जलनीली। शैवालं। शैवलं। शैवलो। कुमुद्वती। कुमुदिनी। नलिनी। बिसिनी। पद्मिनी। कुमुदिनी। नलिनी। पद्मा॥
संतस्यां नलिनी। पुष्करादिसमूहे। पद्मिनी। पद्मिनी। अवयवा। पुंसि। नपुंसके। पद्मं। नलिनं। अरविंदं। महोत्पलं॥ को॰ स्वा॰
विंदत्यरविंदं। लिंप विंदेति। [illegible] राम। राम। [illegible] २७

अ: को॰ शतसहस्रेष्वग्रेषु पत्रं। कमलं। कं जलं अलति भूषयति कमलं। केन जले शेते कुशेशयं। पंकजं। पंके रोहति पंकेरुहं। तामरसं। सारसं। सरसीरुहं। तामरसं। पंकजं। पंकेरुहं
२८ रतम्भव्यत्॥ तामरसं। सारसं। सरसीरुहं। बिसप्रसूनं। राजीवं। पुष्करं। अंभोरुहं। राजीवं। पुण्डरीकं। सितांभोजं। कोकनदं। कोकानां आनंददायकत्वात् कोकनदं।
रक्तोत्पलं। कोकनदं। बुधैः। कोकनदं स्मृतं॥ पद्मादि। नालं। तस्य दीर्घ लिंगदं। नाल। मृणालं। बिसं। मृणालं। बिसं। मृणालं। बिसं। खंडः। षंडः।
सत्या। नाल। वाक्। ककाना। कंदस्य कर्षति करहाट॥ करहाटः। शिफाकंदः। कंदः। किंजल्कः। केसरं। केसरः। पद्मादि मूलं कंद
तेषु। शिफा। कंदः। किंजल्कः। किंजल्कं। केसरं। केसरं। संवर्तिका। संवर्तते। संवर्तिका। पद्मादीनां नवदलं। नवदलं। बीज

सहस्रपत्रं कमलं शतपत्रं कुशेशयं। पंकेरुहं तामरसं सारसं सरसीरुहं ४२ बिसप्रसूनराजीवपुष्करांभोरुहाणि च। पुंडरीकं सितांभोज
मथ रक्तसरोरुहे ४३ रक्तोत्पलं कोकनदं नालो नालमथास्त्रियां। मृणालं बिसमब्जादिकदंबे षंडमस्त्रियां ४४ करहाटः शिफाकंदः किंजल्कः
केसरोऽस्त्रियां। संवर्तिका नवदलं बीजकोशो वराटकः॥ ४५ इति वारिवर्गः॥ १०॥ उक्तं स्वर्व्योमदिक्कालधीशब्दादि सनाट्यकं। पाताल भोगि न
रकं वारि चैषां च संगतं॥ १॥ इत्यमरसिंहकृतौ नामलिंगानुशासने स्वरादिकांडः प्रथमः सांग एव समर्थितः॥ ॥ इत्यमरकोशे स्वर्गादिप्रथमकांड

कोशः। बीजानां पद्मानां कोशो बीजकोशः। वराटति वराटकः। कर्णिके च। पद्माग्रतः। बीजके वा सरोजस्य कर्णिके वराटकः॥ इति
वारिवर्गः॥ १०॥ अथ स्वः स्वर्गः। संग्रहेण प्रसंहरति॥ उक्तं स्वर्गादि इति॥ एवं स्वर्गादीनां संगतं प्रसक्तिकयावगतं दशकरमेधादिकं।
खोक्तं॥ नामाद्वितिरसंगं भाद्रिपदं॥ १॥ इति श्रीमदमरसिंहकृतौ नामलिंगानुशासने स्वर्गादिप्रथमकांडः॥ तत्स्विलिखितं सुभमस्तु संज्ञानं देव॥ ६
अक्षवराः वारं नयरं॥ मिति आषाढ कृष्ण दि॥ वार गुरु॥ संवत १८८५ का॥ श्रीगणेशाय नमः। श्रीरामः॥ श्री॥ श्री॥ श्री॥ श्री
॥ श्रीरामचंद्राय नमः॥ ६ ॥ राम॥ श्री॥ राम॥ श्री॥ राम॥ ६ ॥ श्री [illegible] नमः॥ राम ॥ श्री॥ राम ॥ श्री॥ राम ॥ श्री॥ राम श्रीसितापतये नमः॥

को॰ स्वा॰
२८

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

Dr BHAU DAJI
डाक्टर भाऊदाजी [illegible]
MEMORIAL